

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
stratie.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se in-
scrie

ROMÂNUL

Teroare și corupțiune.

„...numai teroarea și corupțiunea poate asigura caracterul maghiar al parlamentului ungar.”
Contele Andrassy în „Magyar Hirlap” nr. 52 din 1914.

(ii) Când luptătorii noștri politici spuneau adevărul, cu privire la mijloacele condamnabile, prin cari s'a creat și se perpetuează în mod forțat eghemonia maghiară a acestui stat polietnic, erau timbrați ca niște agitatori fără suflet și înfundați prin temniță ca niște primejdioși trădători de patrie.

Când cercetători străini, mânați de dorul de a cunoaște stările nenorocite din această țară și mai nenorocită, veniau să studieze chestiunea naționalităților din Ungaria la fața locului și încărcăți de experiențe din cele mai feroase, prezentau lumii în cărți, scrise cu toate dovezile cerute de critica cea mai exigentă, sistemul de teroare și corupțiune, ce bântuie în țara noastră, presa maghiară improșca din mii de guri noroiul inzulțelor asupra acelor generoși străini, despre cari nu uita aproape niciodată să insinue, că ar fi în solda propagandei panslaviste sau a celei daco-române...

Se vor găsi oare ziare ungurești, să-l pună pe fostul ministru, contele Andrassy în legătură cu propaganda panslavismului sau a daco-românismului, ori să-l timbreze ca pe un trădător de patrie, fiindcă într'un recent articol publicat în ziarul „Magyar Hirlap” confirmă cu autoritatea numelui său adevărul, că în Ungaria eghemonia maghiară s'a susținut numai prin teroare și corupțiune arătând, că după sistemul electoral de până a-

cum în Ungaria existau numai 229 circumscripții electorale cu majoritate de voturi maghiare și 184 de circumscripții cu majoritate nemaghiară. Adăugând la acești 184 deputați Români, Germani, Sârbi, Slovaci și Ruteni, cari după dreptate ar fi trebuit să reprezinte circumscripțiile nemaghiare și pe cei 40 deputați din Croația, Maghiarii ar fi rămas în parlamentul din Pesta numai cu o majoritate de 5 voturi (229 contra 224). Dacă aceasta nu s'a întâmplat niciodată, cauza e că circumscripțiile nemaghiare din Ungaria în cele mai multe cazuri au fost împiedecate prin cele mai brutale mijloace ale potestății civile, prin teroare și corupțiune, întru exercitarea liberă a celui mai cardinal drept constituțional, întru manifestarea și realizarea voinței de a trimite în parlament ca reprezentanți pe fii adevărați ai poporului, care alcătuiește majoritatea, dacă nu chiar totalitatea locuitorilor din circumscripțiile respective.

Astfel poporul din aceste circumscripții a rămas decenii dearândul osândit să lîfereze deputați mameluci în toate taberele guvernamentale, pe când circumscripțiile cu majoritate maghiară trimiteau în parlamentul țării roiriuri considerabile de opoziționali.

Mai departe arată contele Andrassy, că nici prin reforma electorală a lui Tisza nu este deplin asigurată stăpânirea maghiarismului în parlamentul Ungariei. În sensul acestei reforme din 435 circumscripții electorale vor fi 267 maghiare, față de 168 nemaghiare și 42 voturi croate. Admițând că între deputații trimiși de circumscripțiile cu majoritate ungurească ar putea să fie în viitor și vre-o 30 de socialiști, ar mai rămânea 237 inși ca apă-

rători ai naționalismului maghiar față de 168 naționaliști nemaghiari din Ungaria, 42 Croați și 30 socialiști. Opoziția ar avea deci 240 voturi, cu 3 mai mult decât ale naționaliștilor maghiari. Evident deci, că dacă s'ar garanta în viitor libertatea alegerilor, popoarele nemaghiare ale Ungariei ar putea trimite un număr considerabil de reprezentanți naționaliști ai lor și atunci parlamentul țării ar putea să aibă o înfățișare cu mult mai pistrîță decât cea de azi, dar care ar și corăspunde mai bine cu realitatea împrejurărilor etnice și a raporturilor de forțe numerice și culturale, ce reprezintă diferitele naționalități ale Ungariei.

Aceasta însă nu se va întâmpla. Căci supremația maghiară va fi susținută și în viitor cu mijloacele de până acum. Deaceea procește contele Andrassy, desigur în deplină cunoștință de cauză, că soluția contelui Tisza în chestia reformei electorale perpetuează situația de până acum, că „numai teroarea și corupțiunea poate asigura caracterul maghiar al parlamentului ungar.”

Că această prorocie a lui Andrassy se va împlini, e mai mult decât sigur. Semnele cobitoare s'au dat chiar începând cu plăsmuirea acestei reforme electorale, în care proporția numerică a diferitelor naționalități nemaghiare a fost cu totul desconsiderată sub pretext că gradul de cultură al neamurilor nemaghiare din patrie n'ar atinge nivelul culturii „patriotice” maghiare, pe culmile căreia se desfătează ciocoimea evreo-maghiară a „națiunii unitare”. Această desconsiderare se va răzbuna însă atunci, când legea firească a numărului, care după *Le-Bon* e „singura

[Duelul și moartea lui Pușkin.

Marchizul de Ségur a ținut nu de mult la „Société des Conférences” din Paris o conferință asupra lui Pușkin, pe care toți scriitorii mari ai Rusiei l'au considerat și-l consideră cu drept cuvânt ca pe părintele literaturii rusești. Conferențiarul francez a evocat în cursul prelegerii lui cu multă culoare și emoție sfârșitul tragic al marelui poet slav. Se știe că Pușkin a fost ucis într'un duel pe care l'a avut cu francezul d'Anthès, fiul adoptiv al ambasadorului olandez de Heeckeren, acreditat la curtea Rusiei. Cauza duelului a fost gelozia ilustrului scriitor care își închipuia că d'Anthès cu toate că însurat cu sora Nathaliei, soția lui Pușkin, îi făcea acesteia din urmă o curte înflăcărată. Nici până azi nu se știe cu siguranță dacă ușurateca și superficiala Nathalia Gutcharof a întreținut cu aristocratul francez relațiuni vinovate. Marchizul de Ségur crede că nu.

Din interesanta lui conferință voiesc să traduc pentru „Românul” pasajul în care duelul și moartea lui Pușkin sunt sobru dar viguros descrise. —

Adrian Corbul.

O oarecare intuncime plutește și azi asupra incidentului precis care aduse explozia finală. După cele mai bune mărturii se crede că el a avut loc într'un bal unde Nathalia îl întâlnește cumnatul ei d'Anthès și în care Pușkin asista de departe la o lungă conversație între soția și cumnatul său. El se întoarce acasă ulcerat și ferbând de mânie. Cu toate acestea nu se supără pe soția lui; duiosia pe care o avea față de dânsa îl împiedeca de a o crede vinovată. Vechile bănuieli se redesteptară brusc în sufletul

său, iar turbarea și-o revărsă toată asupra baronului Heeckeren. El luă peana și îi adresă numai decât un bilet ale cărui rânduri erau fiecare o insultă sângeroasă și o ofensă adusă adversarului. „Dta, îi scrise el, dta, reprezentantul unui cap încoronat, ai fost intermediarul bastardului dtale! Toată purtarea lui a fost condusă de dta; dta i-ai insuflat mizerabilele complimente pe cari le repeta și platitudinile pe cari le scria. Asemenea unei babe obscene o pândea pe soția mea în toate colțurile pentru a-i vorbi de dragostea fiului dtale...” Nu pot cita în întregul ei această scrisoare de neiertat.

În ziua de 25 Ianuarie 1837, rândurile acesteia fură remise destinatarului lor. Heeckeren răspunse numai decât printr'un bilet conceput în termeni destul de demni, semnat de el și contrasemnat de d'Anthès. Printr'insul îi anunța lui Pușkin vizita apropiată a unui martor, viconte d'Archiac, al doilea secretar al ambasadei Franței. D'Archiac avea însărcinarea de a orându-i o întâlnire cu Georges d'Anthès, substituit astfel tatălui său adoptiv. Vrâsta ambasadorului, situațiunea sa oficială, felul insolit cu care Pușkin îl pusese în cauză, justificau această substituțiune. Ziua următoare fu ocupată cu laborioase tratative între d'Archiac și Pușkin. Acesta din urmă refuza cu o obstinatie surprinzătoare, de a-și constitui de mai înainte un martor pentru duel. „Nu-l voi aduce pe al meu, zicea el, decât pe terenul de luptă. De altfel adversarul meu poate dacă vrea să-mi

aleagă el însuș un martor; îl primesc mai dinainte... Nu mă voi mișca din casă decât pentru a merge pe teren”. Vă puteți închipui cât de încurcat fu viconte d'Archiac în urma acestui răspuns. „Nu poate fi vorba, răspunse el cu drept cuvânt, de a se designa un martor în numele dv. Ori ca întârziere în această afacere va fi considerată de clientul meu ca un refuz de a-i da satisfacția ce i se datorește”. Pușkin cedă acestui argument și primi a se conforma obiceiului. În dimineața zilei de 27 el ieși de vreme ca să-și caute un martor. Întâmplarea făcu ca pe stradă să se întâlnească cu colonelul Danzas pe care-l cunoscuse pe băncile școlii. El îl abordă, îi explică afacerea, îi ceru să-l secondeze în duelul său. Colonelul primi. Pușkin îl luă în sania sa și-l conduse la d'Archiac.

Condițiunile duelului fură discutate și hotărâte pe loc și fără greutate. Ele erau foarte grave: duel cu pistolul, cu facultatea de a ținti, adversarii fiind plasați la 20 de pași unul de altul, cu dreptul de a se apropia până la cincisprezece. După două ceasuri, pe la unul și jumătate după amiază, adversarii și martorii sosi- ră în săniile la locul ales pentru duel, o pădurice de brazi situată la spatele fortăreței la porțile Petersburgului. Pușkin era extrem de calm. O parte din noapte o petrecuse la bal, în societatea Nathaliei; acolo se arătase plin de vervă, vesel, foarte bine dispus. Georges d'Anthès părea a fi în aceleași condițiuni.

Vremea era nefavorabilă; bătea un vânt

filozofie a istoriei”, va zdrobi alcătuirile meșteșugite ale politicianilor maghiari și va surpa legile parlamentului de pe malul Dunării, cari la nici un caz nu pot să fie atât de tari și durabile, cum sunt legile firii. Leibnitz spunea, că adevărata tărie a unei țări stă în numărul locuitorilor ei; căci unde sunt locuitori, acolo sunt și forțe și puteri („vera regni potestas in hominum numero consistit; ubi enim sunt homines, ibi substantiae et vires”).

Dacă aceste forțe și puteri ale neamurilor nemaghiare din patrie n'au ajuns încă la o dezvoltare culturală corăspunzătoare cu cerințele timpului modern, nu e vina lor. De condamnat sunt conducătorii păcătoși ai acestei țări, care secolii de arândul a fost pentru o parte din cetățeni „mumă, iar pentru alții ciură”; de condamnat e întreg sistemul politic al Ungariei de azi, care nu vrea să țină samă de adevărul atât de vechiu și elementar, pe care l'a exprimat Cicero în următoarele cuvinte: „*qui parti civium consulunt, partem negligunt, perniciosissimam rem in civitatem inducunt: seditionem et discordiam.*”

Câtă deosebire între Austria și Ungaria în privința aceasta! Acolo se contingentează fiecărei naționalități numărul de reprezentanți din sânul său, în proporție cu numărul total de suflete. Până și Rutenilor din Galizia li s'a recunoscut și asigurat dreptul de a trimite 62 deputați în dieta provincială, un număr dacă nu tocmai egal dar corăspunzător cu proporția numerică a populației rutene de acolo.

S'au schimbat mult vremile și oamenii dincoace și dincolo de Laita!

Odinioară strașnicul dictator Kossuth Lajos striga în gura mare, că Ungaria constituțională nu mai poate rămânea în legăturile alianței seculare cu Austria absolutistică. Astăzi Austria democratică ar fi în drept să dea lecții aspre tovarășei sale de dincoace de Laita, Ungariei feudale și oligarhice, ai cărei cărmuitori nici nu vor să audă măcar de executarea dispozițiilor legale, favorabile încâtva popoarelor nemaghiare, nici nu sunt aplicați a crea legi drepte pentru asigurarea și promovarea vieții naționale politice și culturale a tuturor popoarelor din patrie.

În loc de a spori drepturile politice și naționale ale popoarelor, în loc de a pune pe baze adevărat democratice dezvoltarea din viitor a țării, ei se trudesc a inventa fel de fel de mijloace, prin care să poată amăgi țara și popoarele ei felurite. Simțind, că din toate părțile suflă vânturi amenințătoare pentru privilegiile lor feudale, văzând cum duhul vremii surpă zi de zi cetățuile lor de nedreptate nemeșească, își dau toată silința să mântuiască din ruini străvechea lor constituție prin cârpeși și peteciri. Indrăzneala unei cinstite reforme democratice n'a avut-o și n'a voit s'o aibă nici Andrassy, nici Hédervary, nici Lukács, nici Tisza. Pe toți îi sperie gândul unei asemenea reforme știind prea bine, că Ungara democratică de mâine nu va putea

fi „statul național unitar maghiar”, plămuit în visurile lor grandomane, ci va trebui să fie un stat polietnic, cum l'a pomenit istoria și cum îl cunosc toți cei ce nu vor să-și închidă ochii în fața realității.

În cercurile mai înalte, — de unde s'a făgăduit popoarelor din Ungaria votul universal și de unde s'a răspândit lozinca principiară: „chiar dacă ar fi fost de prisos votul universal în Austria, în Ungaria el va trebui necondiționat introdus” — cum se împacă oare factorii hotărâtori cu caricatura votului universal, gătit de contele Tisza? Și cum de se mai tolcrează perpetuarea sistemului bazat, după cuvintele lui Andrassy, numai pe *teroare și corupțiune*??

Chestiunea românească în Cameră.

Discursul d-lui Ștefan C. Pop.

Arad, 14 Martie.

În lupta istorică ce se dă în camera ungară, acum mai bine de-o săptămână, pentru victoria unui spirit mai purificat în judecarea chestiunii de naționalitate în Ungaria, deputații noștri, deși puțini și nevoiți să înfrunte asaltul susținut de toți reprezentanții lumii politice maghiare, au reușit totuși să smulgă succese ce vor rămâne. Discursul dlui Teodor Mihali, cunoscut cetitorilor noștri, și discursul dlui Ștefan Pop, rostit în ședința de ieri, au înălțat problema la nivelul ei superior, silind pe combatanții noștri refractari să se ridice și ei în sfera mai elevată a adevărului cauzei românești.

E neîndoios, că încheiat odată capitolul acestei lupte de-o importanță fără pereche în istoria celui din urmă jumătate de veac, problema de naționalitate în Ungaria nu va putea fi clintită din centrul politicii de stat și că adevărul ei, scos odată la lumină, va indica soluțiile fericite pentru consolidarea și prosperarea acestui stat, sfârșind prin a dezarma și pe cei mai îndărătnici din antagoniștii noștri seculari.

Pentru informarea opiniei publice românești, în coformitate cu însemnătatea chestiunii, revenim azi asupra discursului dlui Ștefan C. Pop, dând la vale un larg extras după însemnările stenografice:

Șt. C. Pop (urmează la cuvânt după contele Ștefan Tisza, care a rostit un mare discurs, răspunzând oratorilor de până acuma și resumând cunoscutele d-sale principii): On, cameră! Mă aflu într-o situație dificilă, trebuind să iau cuvântul imediat după contele Ștefan Tisza și să-mi păstrez totuși obiectivitatea după un discurs, care a fost adresat inimilor. Știu că d-sa e înainte de toate un *ungur sincer*...

G. Polónyi (kossuthist): *Mungo-i el!* (*Mungo*: poreclă dată guvernamentalilor. N. Trad.)

Șt. C. Pop: ...și că nu cruță nici o jertfă — după cum a spus — pentru a-i captiva pe contrari.

Decdată cu tratările inițiate de contele Tisza, presa opoziționistă maghiară și deputații opoziționiști au pornit o campanie îndârjită, în țara întreagă, insinuându-ne nouă, reprezentanților comitetului național român interese personale și învinuindu-ne, că scoatem la vânzare interesele poporului nostru, precum și principiile democratice, cari erau platra triumfiulară a programului nostru politic.

violent; un strat des de zăpadă acoperea pământul înghețat. Terenul fu măturat pe o distanță de douăzeci de pași; două mantale așternute la fiecare capăt arătau locurile combatanților. Fiecăruia dintre ei i se dete câte un pistol încărcat; apoi Danzas dădu semnalul scoțându-și pălăria din cap. Cu o singură mișcare adversarii făcură câțiva pași înainte. La cincisprezece pași unul de celălalt ei se opriră și începură să ochiască. Se scurseră câteva clipe pline de groază; o împuscătură răsună; d'Anthés își descărcase arma și Pușkin se rostogolise la pământ. Martorii deteră fuga și-l acoperiră cu mantaua care limita terenul întâlnirii. El rămase câteva secunde nemșcat, cu fața la pământ. Atunci d'Anthés își părăsi și el locul și se apropiă de rănit; dar Pușkin se ridică deodată și cu un glas destul de ferm: „Așteaptă, zise el, voi avea puterea să traș”.

Auzind aceste cuvinte, d. Anthés se reînnoarse la postul său, își reluă atitudinea de luptă, prezentând flancul drept, protejându-și peptul cu brațul său îndoit. Pușkin observă în acel moment că pistolul său era plin de zăpadă; el reclamă o altă armă, care i se aduse numai decât. Atunci, stând pe șezut și sprijinindu-se cu mâna stângă pe pământ, el îl ochi pe cumnatul său cu sânge rece; glonțul plecă, străpuse brațul lui d'Anthés care căzu la rândul său. Apoi, Pușkin strigă: „Bravo!” aruncă încolo pistolul și se prăbuși în nesimțire. În curând își reveni în fire: „L-am omorât? întrebă el. — Nu, l-ați rănit numai îi răspunse d'Archiac. — E curios,

murmură el apoi, credeam că o să-mi facă plăcere dacă-l voi omorî, dar acum simt că nu... „De altfel, reluă el, de îndată ce voi fi vindecat, vom începe din nou”.

Rana lui Pușkin părea dela început așa de gravă încât martorii declarară duelul terminat. Poetul fu dus acasă, unde se chemară medicii. Până atunci Pușkin își închipuise că, numai pulpa îi era sfărâmată, și că viața nu-i era în primejdie. El ceru totuși să i se spună tot adevărul. Cei din jurul său fură nevoiți să se supună. Glonțul îl pătrunsesse în pânțele și rana era judecată mortală. Pușkin auzi această veste cu mult calm. El răspunse numai medicilor că se simțea destul de tare ca să viețuiască încă două zile cel puțin. Apoi porunci ca soția lui să fie înștiințată, vorbindu-i-se numai de o rană la picior. Ea veni la căpătâiul său; el nu-i făcu nici un reproș; din potrivă, îi repetă de mai multe ori: „Fii liniștită, tu nu porți nici o vină în această afacere”. Puțin după aceea voi să dicteze o scrisoare către împăratul Nicolae, cerându-i iertare pentru el însuși și mai ales pentru martorul său Danzas „pe care, spunea el, l-am luat cu mine aproape cu sifa” și care nu era responsabil de nimic. Tarul îi răspunse printr'un bilet scris cu creionul, făgăduindu-i nu numai iertarea dar și protecția sa în viitor soției poetului și celor trei copii ai săi. Singura condiție cerută era ca rănitul să-i îndeplinească datoriile sale religioase, ceea ce el acceptă fără greutate.

Zilele cari urmară fură pline de pace. A

două zi după duel, văzându-l pe Danzas lângă patul său, Pușkin îl întrebă dacă va muri chiar în ziua aceea. Cum Danzas șovăia: „Eu așa cred, zise Pușkin, cel puțin așa doresc. Astăzi sunt calm și așa fi mulțumit să fiu lăsat în pace. Medicii nu mai încercau nici un remediu, ci se mulțumeau a încerca să-l ușureze pe bolnav. El suferea puțin, ținea adesea mâna soției lui într'a sa, asculta în tăcere asigurările de tămăduire pe care ea i le da în mod copilăresc. Era plin de blândețe, abdicase orice ranchiună, părea că uitase tristele incidente care-l puneau în mormânt. După frumoasă expresie a unui martor „toată fierea care se îngâmădise într'insul timp de luni de suferință, părea a-l părăsi odată cu sângele său”.

Cu toate acestea, publicul se agita. Tot Petersburgul, mari seniori și dame frumoase, oameni de literă și diplomați, poporul și aristocrația, se îngâmădeau la poarta bd'navului, da navală în apartamentul său. Așteptarea, durerea agitau sincer această multime; o indignare vie se manifesta în toate părțile împotriva lui Heeckeren și a lui d'Anthés, acești „străini”, spunea lumea, cari puneau în primejdie zilele celui mai mare poet moscovit. Dar rănitul nici nu se ocupa de această efervescență; el nu se gândea decât la scandalul care va cădea asupra Nathalie și la atacurile al căror obiect va fi ea: „Lumea o va devora” murmură el cu mâhnire. În ziua de 29 Ianuarie, slăbiciunea lui se accentuă subit. Pe la unul după

Primului ministru i se aducea acuzația, că vrea să-și asigure mandate prin mituirea noastră, sporindu-și aderenții. Erau deadreptul următoare unele atacuri ale presei. Și mai uimitoare era însă atitudinea așezămintelor maghiare de cultură, cari, abătându-se dela țintele lor, s'au aruncat în noroiul celei mai desagrabile campanii și au purtat pretutindenea în opinia publică maghiară tăciunile urii de rasă. Până și profesori universitari s'au dedat la astfel de fapte, colindând cu torța pizmei dela municipiu la municipiu, dela instituție la instituție, ținând să zădărnicească o învoială, a cărei conținut le era necunoscut. Platformele calomniei și ale preocupărilor de rasă au fost puse toate la contribuție și problema cea mai cardinală a statului a fost deochiată, trezindu-se în sufletul poporului maghiar bănuiala, gelosia, căci i s'a vorbit acestui popor de concesiuni în paguba intereselor lui.

Tot atât de ciudate sunt aparițiile remarcate aici în cameră. Să comparăm de pildă atitudinea contelui Apponyi, până n'a cunoscut conținutul pretinsului pact, cu atitudinea lui de acum. Atunci spunea, în 14 Ianuarie a. c., că în sine faptul tratărilor cu România e o greșală enormă, o crimă.

L. Frater: A avut dreptate!

St. C. Pop: Acum în urmă, când cunoștea materialul, a spus însă că „concesiunile acestea nu pot stârni contraziceri violente nici din partea celor mai puțin orientați”. A recunoscut deci, că contele Tisza n'avea de gând să vândă țara, nici ideea. I s'a citat apoi, contelui Apponyi scrisoarea lui Francisc Kossuth (V. discursul dlui Mihali. N. Trad.), în care scrisoare se vedește, că și Kossuthiștii au stat de vorbă cu noi „trădătorii de patrie”. Dar Apponyi, ca să-și agraveze inconsecvența, a declarat că exceptează numai „medalitatea” tratărilor. Dar cine ar putea să urmărească pe contele Apponyi în labirintul inconsecvențelor d-sale?

Suntem abia patru inși de față din partidul în numele căruia vorbesc. Vă puteți închipui care este situația mea, trebuind să țin față d-v. celor 400 de deputați, — după ce m-am convins că în chestiunea de naționalitate pe d-v. vă deosebesc abia mici nuanțe. În asemenea împrejurări nu poate să aștepte nimenea, ca noi să disecăm sofismele contelui Apponyi, să-i demonstrăm pe larg contradicțiile.

Conced, că tratările au decurs în împrejurări puțin favorabile, observ însă, că preludiile lor existau mult înainte de ce contele Tisza le-ar fi inițiat. Ele se ventilau în ziarele serioase din Budapesta, înainte. Ziarul *Az Ujság* scrisese, în legătură cu evenimentele balcanice, că problema de naționalitate trebuie tratată după o metodă

amiazi el își pipăi singur pulsul, clătină din cap și zise: „Iată moartea”. Apoi adresându-se medicului:

— Ei bine! întrebă el, s'a sfârșit? — Ce să se sfârșească? — întrebă omul de știință. Pușkin îl răspunse: „Viața”. Cu câteva minute înainte de orele trei el își dete ultima suflare.

Vestea morții numai decât răspândită, întei emoția populară. De îndată ce corpul fu expus în apartamentul defunctului, o mulțime imensă năvăli acolo. Corpul poetului fu scos din camera mortuară devenită prea strâmtă și mutat într-o încăpere mai spațioasă. Cincizeci de mii de inși, zice-se, defilară în prima zi în fața cadavrului, mulțime amestecată, compusă din toate clasele. Mai multe corporațiuni solicitară cinstea de a duce sicriul pe brațe. Lumea se simtea într'adevăr în prezența unui doliu național. Numai câteva saloane politice de opinie retrogradă protestară cu timiditate împotriva a ce numeau ele o mișcare revoluționară primejdioasă. O gazetă din Petersburg salutându-l pe Pușkin cu titlul de „om mare” un ministru imperial își arată indignarea în contra acestui fapt: „Cum se poate califica astfel, observă el scandalizat, un om care n'a fost nici general, nici om de stat!”

nouă, — așa, ca națiunile nemaghiare să se simtă fericite. Contele Tisza, luând inițiativa într-o astfel de atmosferă, și-a făcut numai datoria — și era ciudat, dacă, ajuns odată la frânele statului, ar fi declinat această datorie.

După cum apare din rezoluția comitetului național român, tratările au eșuat, dar trebuie să fixăm deosebitul merit al contelui Tisza de-a fi îmbrățișat cu toată ardoarea problema, disprețuind pedestalurile cezariene și înfruntând resentimentul elementar al unei opinii publice fals educate. El a spart ghiata — și deși ne desparte încă o mare depărtare de principiile lui, meritul inițiativei nu i se poate contesta. Regret mult, că nu admite decât schimbări, cari până și contelui Apponyi i se par fără valoare și cari nu pot nici să închiege o bunăînțelegere între poporul românesc și guvernul ungar. Vorbesse intenționat de popor românesc și guvern ungar, pentru că poporul maghiar cu cel românesc se înțeleg și noi atribuim doleanțele noastre exclusiv guvernelor, cari au neglijat mereu marea lor datorie față de naționalități.

Mă bucur de proporțiile ce a luat discuția, — vcm profita cu toții din singuraticile ei faze. Voi elimina din vorbirea mea orice recriminări și nu voi lua în seamă atacurile veninoase, după ce dela locul cel mai competent s'a făcut declarația, că noi n'am fost călăuziți de interese personale și că n'am reprezentat decât numai și numai interesele poporului nostru. Contele Tisza a spus că noi „în chestiunile de natură politică, în legătură cu aranjamentul statului, n'am formulat decât două pretenții concrete”.

Deci însuș primul ministru a recunoscut că pretențiile noastre nu erau exagerate. Mai tin să declar că între membri comitetului nostru național n'a fost nici unul potrivit unei învoielii, dar n'a fost în același timp nici unul care să fi găsit, că propozițiile primului ministru sunt potrivite pentru realizarea unei înțelegeri. (*Deputații români aprobă.*) Fac declarația asta mai ales pentru a risni îndoielile fostului ministru de instrucție Perzeviczy, care socoteste că parlamentările noastre ar fi fost neavenite acum, într'un timp când România a luat un mare avânt în situația internațională și când noi trebuia — crede d-sa — să formulăm astențări exagerate. Dorințele noastre însă au rămas aceleași ca și în trecut. Insus, contele Tisza, ba chiar și contele Apponyi au recunoscut, că actualul prim ministru, pe timpul când era președintele camerei, ne-ar fi acordat mai mult decât astăzi.

Imi veți da voie, st. colegi, să vorbesc mai pe larg, după ce chestiunea — veți recunoaște — ne privește în primul rând pe noi. Contele Ștefan Bethlen a citat fapte istorice adevărate în mare parte, dar trebuie să-i rectific totuși unele reminiscențe istorice. El a vorbit despre activitatea lui Inocențiu Micu Klein. A arătat corect de ce fel a fost această activitate, dar i-a atribuit imbolduri false, pentru că acest mare bărbat, care a făcut pentru națiunea lui mai mult decât întreagă pătura ei intelectuală de atunci, n'a făcut cecece a făcut îndemnat de Viena, ci din propria lui hotărâre a făcut el acelea teribile drumuri, din Ardeal la Viena, în împrejurările de atunci ale comunicației. Și acest mare bărbat a fost expulsat la Roma, tocmai pentru că nu voia să fie decît în serviciul neamului și al patriei sale. Eram dator cu această rectificare memoriei acestei mari figuri istorice, care a făcut de fapt o operă uriașă în împrejurările de pe atunci.

Contele Bethlen a dat o definiție corectă, că programul nostru național nu e o improvizație, ci e însăș chintesența evoluției, a nizuinelor noastre. D-sa a vorbit apoi despre *Supplex Libellus Walachorum* și a constatat, că — în ciuda faptului, că așazisele state și dicta țării au primit cu cea mai mare aversiune petiția aceasta, care oglindea toate dorințele și toate suferințele Românilor, — biserica românească și-a atins totuși o țintă veche, pentru că prin articolul de lege LX din 1791, credincioșilor atât de huițuți și abia tolerați ai religiei gr.-or. li s'a conces deprinderea liberă a religiei lor și au fost puși sub supremația episcopului lor patronat de Majestatea Sa.

Contele Ștefan Bethlen arată numai progra-

mul nostru istoric, cred însă că de dragul fidelității istorice, el trebuia să arate, paralel, care era în diferitele timpuri atitudinea maghiarimei față de poporul nostru. (Aprobări pe băncile guvernamentale.) Dacă st. deputați ar cunoaște evoluția istorică în toate laturile ei, sunt convins că n'ar mai spune, că în sine faptul tratărilor ar însemna tradare de patrie și n'ar mai timbra drept crimă faptul că se stă de vorbă cu un partid național cum e al nostru.

Soluția problemei de naționalitate preocupa pe oameni și la 1848 și 1849. Dați-mi voie să cetesc legea de naționalitate făcută la 1849 și vă rog să-mi spuneți, dacă mai puteți afirma despre programul nostru că ar conține tradare de patrie? (*Cetește.*)

„Libera dezvoltare a fiecărei naționalități în lăuntru hotarelor Ungariei se asigură prin următoarele dispoziții: 1. Limba oficială în guvernare, la administrație, legislație și la miliție rămâne cea maghiară. 2. Referitor la celelalte limbi în țară sunt valabile următoarele reguli: În ședințele comunale fiecare poate vorbi în limba sa; limba protocolară o hotărăște liber majoritatea. 3. În adunările comitatense toți acei cari au acest drept pot vorbi după cum vor voi în limba maghiară sau în limba proprie. În acele comitate, unde o naționalitate oarecare trece peste jumătatea populației, protocolul, dacă cere aceasta majoritatea, se face în limba acesteia. Însă corespondența cu guvernul sau cu alte autorități se face în limba maghiară. 4. La curțile cu jurați, la judecătoriile de I instanță, când procedura e verbală, se aplică principiul stabilit în p. 3 și 5. Limba de comandă a gărzii naționale e aceeași ca și limba în care se desbat chestiile comunale. 6. În școlile elementare instrucția se face totdeauna în limba comunei sau a bisericii. 7. Limba matriculelor și în general a chestiilor bisericești totdeauna e limba parohiei. 8. Particularii își pot înainta recurs oricărei autorități în oricare limbă vor vrea. 9. Congresul bisericii veterane se va convoca în fiecare an și va decide liber în orice chestii confesionale și școlare, ca și celelalte confesii. Congresul are dreptul să alogă episcopii și să decidă, că: oare națiunile sârbă și română să rămână unite în privința bisericească, sau să se despărtească? Bisericele și școlile de rit vechiu se vor împărtași de toate acele favoruri, pe cari statul le dă celorlalte biserici și școli. 11. Cei de rit vechiu, ei singuri își administreză și conduc fundațiunile bisericești și școlare. 12. Pe seama celor de rit vechiu se înființează la universitatea din Budapesta un curs de profesori pentru teologie. 13. Numirile pentru oricare oficii și dignități, se fac numai după merit și capacitate, fără orice considerare la naționalitate sau confesiune. 14. Guvernul este autorizat, respective i se impune să execute principiile cuprinse în această lege. 15. Guvernul este autorizat și încredințat mai ales să dea ascultare dorințelor echitabile ale Sârbilor și Românilor, să sisteze orice doleanțe juste, fie în baza puterii proprii, fie printr'un proiect de lege pe care-l va înainta adunării naționale. 16. În sfârșit, guvernului i se dă cea mai largă împuternicire să dea în numele națiunii amnistie tuturor aceluia, cari până la un termen hotărât vor depune armele și vor jura credință independenței naționale.

După cum v'ați putut convinge din conținutul acestei legi pe care am citit-o, aceasta conține mai mult decât ce cere programul nostru. În această privință un cunoscut istoric maghiar, Mihail Horvat a spus, că această lege e frumoasă, păcat însă că n'a fost adusă cu un an mai curând, fiindcă în acest caz situația s'ar fi schimbat. (Sgomot în stânga). După liniștirea evenimentelor dela 1848 România au fost recunoscuți ca a patra națiune, iar dieta ardeleană la anul 1863 a și înarticulat-o ca a patra națiune.

Voi enumera aceste împrejurări, mai bine zis documente, ca toți deputații să se poată orienta temeinic asupra chestiunii de naționalitate, încă de pe timpul când eram în altă situație, din care, har Domnului, poporul nostru s'a smuls prin inteligența și virtutea sa. Încă de pe când poporul zăcea în iobăgie, bărbații de stat au ajuns la convingerea că naționalitățile nu vor

putea fi mulțumite fără acordarea drepturilor ce le compet. Anul 1861 e însemnat prin aceea, că teoriile formulate atunci în parlament de Eötvös și Deák au fost explicate fals mai târziu de Berzeviczy și contele Apponyi, cari deduc că noi nici nu am avea drepturi naționale.

(Scaunul presidential îl ocupă contele Ștefan Lázár.)

Dați-mi voie să cetesc o declarație a lui Eötvös asupra chestiunii de naționalitate (cetește): „Noi pe baza deplinei egalități de drept vrem să ne asigurăm viața constituțională, vrem ca, pe această bază la acordarea drepturilor depline, să nu fie deosebire nici de confesiune nici de naționalitate între cetățenii patriei, vrem ca și aspirațiile naționale ale concetățenilor noștri de altă naționalitate să fie asigurate prin lege, întrucât se vor putea mijloci fără desmembrarea politică și jertfirea independenței țării.”

L. Holló: Aceasta o spunem întotdeauna!

Dr. Șt. C. Pop: Acesta e proiectul de rezoluție cetit în ședința camerei din 1861, 6 Iunie, care s'a și luat în desbatere. Această idee a fost acceptată de Francisc Deák, precum și de Coloman Tisza, care pe vremea aceea făcuse propunerea să fie primită rezoluția amintită, dar mai târziu a apucat pe altă cale.

Atât Berzeviczy, cât și mai ales, contele Apponyi riscă să declare, că își derivă principiile politice dela Eötvös, de unde au învățat că naționalitățile ca individualități nu au nici un drept. Ca să o desmintească aceasta, dați-mi voie să vă citez de nou din Eötvös (cetește): „Mișcarea naționalităților nu rezultă din vre-o agitație pusă la cale, ci e urmarea dezvoltării noastre de până acum, întru cât mișcarea naționalistă are de scop să li se dea naționalităților libertate, ca și celorlalți cetățeni. O astfel de mișcare nu poate fi potolită nici prin violență, nici prin concesii promise, ci numai astfel, dacă se vor înlătura piedecile cari stânjenesc pe cetățeni în exercitarea dreptului, ca să aibă deplină libertate toate naționalitățile”.

Prin urmare binevoiti a nu urma deducții false, cum se explică și art. XLIV din 1868, asupra ideii de stat maghiar. Acesta vorbește despre unitatea politică a națiunii maghiare, ceea ce înseamnă cu totul alta decât unitatea națională a statului maghiar. Precum vedeți încă din 1861 s'a pus baza legilor din 68. Acum vreau să vă arăt, că noi nici nu comitem vre-un păcat mare, când vorbim de națiunea română, pentru că există națiune română unitară etnică, precum e și națiune maghiară în acest sens, dar în sfârșit există o națiune maghiară unitară în sens politic.

L. Fráter: Bine că o admiti!

Dr. Șt. C. Pop: Asupra uniunii eu nu sunt de acord cu contele Tisza, deoarece eu o consider ca pe o lege fundamentală, pe când d-sa afirmă, contrar articolului de lege XXX din 1868, că așa ceva nu se recunoaște. Dar să-i zicem în sfârșit că-i lege.

Cunoașteți precedentele uniunii și ce luptă au dus contra ei Români, temându-și naționalitatea. Referitor la aceasta trebuie să-l amintesc pe Francisc Deák, care a avut păcatul să-i liniștească pe Români promițându-le că prin uniunea proiectată nu vor pierde nimic din drepturile naționale. Pe vremea aceea nimeni nu s'a scandalizat, nici statul nu și-a pierdut prestigiul prin declarația acelei mare bărbat de stat, că drepturile naționale ale Românilor vor fi respectate.

Despre desbaterea asupra uniunii Francisc Deák a scris un studiu, din care vă citez numai atât. (Cetește două pasagii din Deák, prin cari se asigură naționalitățile din Ardeal că prin uniune nu vor pierde nimic din drepturile lor naționale). Urmează să se înfăptuiască uniunea, dar parlamentul reunit află de bine, în baza art. VII (§ 5) din 1847/48, să mențină respective să alcătuiască legi noi, speciale pentru Ardeal. Atunci două cazuri puteau obveni:

Un caz ar fi, când legile speciale menținute pentru Ardeal, n'ar cuprinde principiul fundamental al vechiului drept public al Ardealului, după care statul acolo se compune din cele 3 națiuni politice deosebite, ci numai politică a acestor 3 națiuni ar fi privită de încetată. În

cazul acesta e de prisos să creăm o a patra națiune deosebită: căci neavând nici o națiune drepturi politice speciale, nici națiunea română nu poate pretinde astfel de drepturi. Iar pretenșiunile lor juste curat naționale, trebuie să le încuviințăm egal cu a celorlalte naționalități.

Al doilea caz ar fi când s'ar menține cele 3 națiuni politice în Ardeal cu drepturile lor politice speciale. În cazul acesta cred că e echitabil și just ca și Români să fie priviți de națiune, ca și ceilalți.

Cu un cuvânt egal îndreptățirea deplină nu se poate refuza Românilor și decât aceasta mai mult nu pot dori nici ei.”

Din aceste se poate vedea că activitatea, aspirațiile, lupta noastră are o bază istorică și legală și întotdeauna am ținut la constituțiunea statului ungar. E ciudat și singur faptul, că un prim ministru dorește să pătrundă mai adânc această chestie dvoastră il-calificați de un păcat de o tradare de patrie.

Au urmat apoi evenimentele din 68, caracteristice pentru acele vremi. E curios, că punctul de vedere al comisiei delegate atunci cu studierea chestiei de naționalitate conglăsuia în esență aproape deplin cu proiectul de lege înaintat de Alexandru Mocioni și tovarășii lui (Așa e! în băncile din dărăpt din centru), care proiect foarte natural se deosebeste de actuala lege de naționalitate.

Comisia de atunci a evitat să definească teoria națiunii politice, din ce au rezultat apoi multe interpretări rele și abuzuri. Francisc Deák a elaborat proiectele de legi.

Voi ceta numai câteva dispoziții mai esențiale. Dep. sârbi și români au elaborat un proiect de lege deosebit, care în rezumat cuprindea următoarele: „In Ungaria sunt următoarele popoare istorice indigene: Maghiari, Români, Sârbi, Slovaci, Ruși și Germani, cari se recunosc de națiuni indigene egal îndreptățite, căroro li se asigură în legea fundamentală egala îndreptățire politică, a limbei și naționalității lor, în cadrele unității politice și integrității statului.”

On. cameră! Atrag atențiunea celor cari se interesează, asupra acestui punct. Din discursul lui Eötvös, ținut în cursul desbaterii acestui proiect, se poate convinge fiecare că contele Apponyi, cum afirmă, ar fi putut deduce ideea statului național unitar din cuvintele lui Eötvös. Acesta s'a declarat contra proiectului chiar pentru că dispozițiile privitoare la limbă stabileau de limbă oficială în toate ținuturile limba majorității, prin ce se dă posibilitate la nedreptățirea minorităților. Din contră el nu s'a scandalizat, că la forurile administrative și judecătorești mai inferioare să fie recunoscute de oficiale limbele minorităților.

Oratorul amintește față cu atitudinea perhorească oare a opoziției de azi, proiectul de constituție elaborat în 1862 în Turin de însuș Francisc Kossuth, pentru care proiect, dacă oratorul l'ar prezenta camerei desigur, l'ar arunca cu pietrii. Francisc Kossuth s'a lăudat chiar cu acest proiect, și a murit fără ca să-l retragă. Dați-mi voie să-l cetesc întreg. (S'auzim! S'auzim!)

Oratorul cetește acest proiect alui Francisc Kossuth, care conglăsuiește cu memoriul comit. maghiar din Turin, publicat în 15 Septembrie 1860. În acest proiect, pe care Kossuth l'a declarat de cea mai fierbinte dorință a lui și cel mai sincer sfat ce-l dă conaționalilor săi, se recunosc cele mai largi drepturi naționale națiunilor nemaghiare, privitor la limba oficială în comune și în comitate, la limba de instrucție în școli și chiar și întrebuintarea oricărei limbi din țară în desbaterile camerei.

Oratorul amintește apoi de proiectul confederației dunărene, în care se promitea Ardealului autonomia și independența deplină sub suzeranitatea Ungariei.

Din dezvoltarea istorică se poate vedea că programul nostru a fost cunoscut antecesorilor dvoastră și opiniei publice maghiare și nime nu s'a indignat că dorim să-l realizăm cu mijloace legale — ceea ce contele Bethlen a uitat însă să spună în discursul său.

Proiectul constituțional ce l'am cetit a fost al genialului Francisc Kossuth, dar dvoastră spuneți că aceasta a fost o idee fixă a lui și a sulevat ideea confederației dunărene în ura lui

față de Austria. Indrăsnesc însă să mă provec încă la o altă împrejurare, care nu-i chiar pe placul celor din partidul independist.

Dr. Alexandru Vaida: Acum și așa nu sunt aici!

Dr. Ștefan C. Pop: Aci e programul care l-a elaborat Alexandru Mocioni împreună cu bărbați nu chiar mici, cum a fost Daniil Irányi, Ernest Simonyi, Kállay și Madarász, bărbații conducători de atunci ai partidului independist. Acest program a fost publicat în acel timp în „Correspondence Slave”, de unde ia luat apoi „Magyar Ujság”. A fost cunoscut atunci acest program tuturor, dar nu s'au ocupat multă vreme cu el, căci, după cum a spus Ludovic Mocsary partidul independist a părăsit curând steagul, care l-a desfășurat în numele egalității, libertății și frățietății între națiuni, și au devenit și mai șovinști decât chiar Coloman Tisza.

On. cameră! În cartea lui Oszkár Jászi intitulată: „A nemzeti állam kialakulása és a nemzeti kérdés”, se poate ceta:

„1. §. In Ungaria trăiesc următoarele națiuni istorice și încetățenite: Maghiari, Români, Sârbi, Slovaci, Ruteni și Germani. Toate aceste rase de popoare sunt egale în fața legii. Actuala lege fundamentală normează egalitatea politică a naționalităților și limbilor, cu menținerea nestirbită a unității politice și a integrității teritoriale a regatului.

În actele oficiale se înțeleg sub numirea comună „Ungaria” (peuple hongrois) toate naționalitățile locuitoare în Ungaria. Numirea aceasta de „ungar” (hongrois) se va întrebuinta pentru ca nu cumva naționalitatea maghiară (magyare) să tragă un folos sau să-și deducă o influință deosebită”. (Așa e! în centru).

„2. În comitate, comune și orașe a cele naționalități sunt privite de stăpânitoare, cari sunt în majoritate absolută sau relativă”.

Acest citat invederează că acei mari independenți, cari erau înala partidului independist, n'au fost atât de fuduli, cum sunt urmașii lor, partidul independist de azi, care și-a înscris pe steag democrația și cu toate aceste auzim cu regret, dacă mi-aduc bine aminte din gura deputatului Héderváry Lehel, că ordinațiunea lui Hieronymi și azi e în vigoare. Rușinați am trebuit să ascultăm apărarea contelui Ștefan Tisza că aceasta ordinațiune e numai pe hârtie. Regret foarte mult că acela care a pornit în luptă cu numele sfânt al democrației zice, că cele mai sfinte drepturi: întrunirea, asocierea gruparea într'un partid politic depinde dela o simplă ordinațiune ministerială, că o ordinațiune ministerială e suficientă pentru ca să fie șterse popoare, organizațiuni politice.

On. cameră! Aceasta ne jigneste. Desfășurând istoria programului nostru am arătat, că noi, ca partid național român totdeauna am existat și am luptat când în aliană cu partidul deakist când cu cel independist.

Sunt dator să amintesc că noi când am desfășurat drapelul, ca niște oameni noi, am cerut îndrumări și ni s'a dat sfatul să anunțăm oficial constituirea partidului ceea ce am și făcut. Președintele partidului liberal de pe atunci, baronul Friederich Podmaniczky, a și luat la cunoștință; dar membrii coaliției de mai târziu au negat existența noastră până când odată fostului prim ministru, dlui Wekerle într'un discurs i-a scăpat declarația în parlament: cogito ergo sum. Va să zică noi suntem aci și existăm ca partid. Mai târziu am fost invitați de coaliție, ca partid, să sprijinim constituția, ceea ce d. Francisc Kossuth probabil a uitat. E de prisos să mai afirm existența noastră astăzi, când statul s'a desbrăcat de formulele învechite și n'ar mai trebui să cerem atestat de moralitate dela partide. Democrații se împacă cu noi, numai partidul poporal nu ne acceptează.

În astfel de împrejurări, onor. cameră, mă mir că toți deputații opoziționali îl atacă pe d. prim ministru mai ales pe tema că a stat de vorbă cu noi. Noi nu ne arogăm atâta însemnătate, dar poate vedea ori și cine că milioanele de Români trebuie să-și aibă reprezentanții lor, Deaceea a tratat și contele Tisza cu noi, pentru că a știut că prin noi vorbește cu poporul.

După acestea voi explica pe scurt de ce nu suntem noi mulțumiți cu răspunsul contelui Ti-

sza. — Au fost relevate mai cu seamă două postulate politice: să se garanteze că în părțile locuite de Români se vor trimite funcționari români și că în mai multe circumscriptii vor fi alegătorii români în majoritate. Noi nu cerem mandate ci cerem dreptate: să fim împărțiți astfel după cum avem poziția geografică. Nu pretindem să fim favorizați în toate locurile, dar atât s'a constatat că noua împărțire a circumscriptiilor ne îngrădește pe noi în favoarea centrelor maghiare și a secuilor. Noi cerem, după cum a spus și colegul Désy, să ni se păstreze numai poziția noastră naturală.

Că noi nu suntem mulțumiți cu noua lege electorală, să-mi permită opoziția constatarea, că numai dela această tribună s'a protestat...

Alex. Giesswein: Nu-i adevărat!

Dr. St. C. Pop: Înțeleg opoziția unitară, căreia Măria Ta nu ești membru. Opoziția unitară nu a luat parte la discuție, numai noi am declarat și declarăm că suntem nemulțumiți și cerem o lege electorală democratică, despre care am și prezentat un proiect contelui Tisza. Deci pe această temă nu putem fi ponegriți înaintea poporului nostru.

Această chestiune e cu atât mai importantă, că stă în legătură cu modificarea programului nostru. Dacă ni se asigură influența și afirmarea politică, așa cum o cerem, atunci bineînțeles poate fi vorba și de modificarea programului. (Aprobări la mijloc.) Noi i-am spus-o aceasta sincer dlui ministru președinte, care admite punctul nostru de vedere. Pentru că, natural, nu puteam să cedăm în cazul când ni s'ar fi creat o situație mai rea ca cea de azi. (Aprobări la mijloc.)

(Stârșitul în numărul viitor).

Banchetul în cinstea d-lui Octavian Goga.

D. Octavian Goga, autorul piesei „Domnul Notar” — care a obținut un strălucit succes pe scena Teatrului Național din București — a fost sărbătorit zilele acestea în mod călduros de un mare număr de scriitori, artiști și profesori, printre un banchet dat în sala „Germană”.

În numeroasa asistență am remarcat următoarele persoane:

Dna și d. Octavian Goga, dna Goga-Bucșan, E. Antonescu, profesor universitar; P. C. S. arhimandritul Scriban, preotul Abramescu, dna și d. D. Anghel, I. Bianu profesor universitar, I. Bogdan, profesor universitar; dna și d. Dr. H. Botescu, G. Bogdan-Duică, dna și d. I. Al. Brătescu-Voinesti, directorul teatrelor; Z. Bârsan, N. Brânzeu, V. A. Bacaloglu, G. Banu, I. Borgovan, N. Beldiceanu, P. Botzan, G. Becescu-Silvași, Basarab Brâncoveanu, colonel N. Boerescu, dna Elena Bacaloglu, P. Balea, D. Brezulescu, Cosma Lucia, dna și d. Ciuntu, I. Clinciu, inginer Comănescu, P. Crivăț, P. Ciorăneanu, Caracaș Remus, A. Castaldi, G. Diamandy, dna și d. Dr. Demetrescu, Dr. Drugescu, R. Dragomirescu, Em. Fagure, dna și d. D. Z. Furnică, Al. D. Florescu, inginer Gallea, A. de Herz, Ion Gorun, dna C. Hodos, Pompiliu Ioaniteșcu, dna și d. Ionescu-Boteni, Rădulescu-Pogoneanu, P. Locusteanu, Dr. Lupu, Al. Lepădatu, V. Măndrulescu, Ion Minulescu, Al. Mavrodî, I. Morandini, profesor Dr. Murgoci, Corneliu Moldovanu, Christu Negoescu, Dr. Popovici, T. Orghidan, Popa-Liseanu, Popescu Tudor, Popovici-Beyruth, Rebreanu L., Russu Vasile, Rosetti Radu, Roșculeț, Șt. Sihleanu cu dna, Al. Satmary, O. Spăthe cu dna, M. Stroescu, Ion Scurtu, Dr. Stănculeanu, Arthur Stavri, H. Stahl, Steriadi, V. Savel, Tețzu, dna Olimpia Teodoru, Triteanu Lazăr, Victor Verzea, Dr. Răducanu, Ion Grama, Tacu

D., N. Rusu, Cosma Parthenie, Rusu-Abrudeanu, Bârseanu Andreiu, Emil Petrescu, etc. etc.

Seria cuvântărilor a deschis-o P. C. S. arhimandritul Iuliu Scriban, care a spus:

Ridicându-mă să rostesc aci prima cuvântare, am impresia că mă ridic să rostesc o binecuvântare, la începutul unui serviciu divin. Și, în adevăr, în această sală plină de suflete românești adunate laolaltă, se începe acum oficierea unui mare serviciu divin.

Avem între noi o puternică personalitate, care ne-a deschis sufletele și mințile, îndreptându-le spre viitorul neamului românesc, viitor strălucit.

Se dovedește aci înfăptuirea unei admirabile opere de pedagogie națională. Simțim, toți, fiorii unei mari emoțiuni; azi, când adunați aci trăim o clipă mare, care va rămânea în inimile și mințile noastre ale tuturor, ne îndreptăm gândul către persoana care e geniul neamului românesc, către conducătorul României în vremuri tulburi și fâuritorul României moderne, către M. Sa regele Carol I.

Inchin pentru suveranul nostru și pentru dinastia română.

Orchestra a intonat Imnul regal ascultat în picioare de toți cei de față și îndelung aplaudat.

Cuvântarea dlui Diamandy.

Sunt dator, în calitate de președinte al Societății scriitorilor români să rostesc aci câteva cuvinte.

Să nu vă așteptați la un discurs, solemnitatea și ceremonia mă îngrozesc.

Mă găsesc aci între prieteni. Acestor prieteni le spun că, după mine, ceea ce deosebește pe om de animal e faptul că cel dintâi știe, condus de instinctul de conservare, să vină la vreme.

Se sărbătorește aci munca lui Goga.

Dar opera lui Goga e opera unui sir de generații, e opera unui neam întreg, a multor, a nemurăriți Goga.

La puțină vreme după ce România și-a spus așa de bine și așa de energic cuvântul prin mobilizare, Transilvania a trimis la noi pe cel mai indicat reprezentant al său, reprezentant liric și etnic, pe Octavian Goga, spunându-și cuvântul prin el.

Ești un mare talent, scumpe sărbătorit, și te fericesc. Dar te mai fericesc și pentru un lucru, care nu e un merit al d-tale: prin opera pe care ne-ai înfățișat-o, a vorbit un neam, a vorbit instinctul rasei noastre.

Ai venit la vreme, dragă Goga, aducând un spirit sănătos și puternic, ai venit tocmai atunci când erai așteptat, ca să spui cuvântul celor de peste munți.

Sărbătorindu-te, nu sărbătorim pe literat, ci pe prevestitorul unor vremuri noi, pe acela care a formulat aci gândul și dorul nostru al tuturor: vrem să fim împreună!

Oriunde vei merge, iubite sărbătorit, te va urma dragostea și respectul nostru, care te vor ajuta în marele-ți apostolat.

D. G. Bogdan-Duică a făcut un foarte viu tablou al situației de ieri a Românilor din Transilvania și a situației lor de azi.

Acum 330 ani un poet sas, descriind pe Români, făcea din ei cele mai netrebnice făpturi de pe fața pământului: porcari și păzitori de capre, acestea erau indeletnicirile Românilor. Mai târziu, un alt scriitor, binevoiește să ne facă herghelegii.

Dela această stare ne-am ridicat, spre părerea de rău a vrășmașilor noștri, cu o repeziciune uimitoare. Goga pune în piesa lui țărani cari sunt dovada nediscutabilă a acestei ridicări.

Dacă ardejenii au fost totdeauna lirici, dacă epica română a întemeiat-o, în literatură Coșbuc, drama a întemeiat-o Goga. Nu inchin însă pentru Goga.

Pe Goga îl rog ca, împreună cu mine, să închine pentru poporul care l'a născut și la al cărui viitor pune o piatră la temelie.

După ce a vorbit d. inginer N. G. Popovici, un elev al școlii superioare de silvicultură a ținut o entuziastă cuvântare de elogii la adresa sărbătoritului, iar un alt elev a oferit autorului „Domnului notar” o splendidă coroană de laur și o adresă omagială.

D. Emanoil Antonescu, profesor universitar, a rostit o cuvântare, pe care — ca și pe celelalte — regretăm că din lipsă de spațiu n'o putem publica în extenso; în cuvântarea sa. d. Em. Antonescu a arătat rolul de seamă pe care-l joacă în viața poporului român din Transilvania preoții, învățătorii și, — în general, — intelectualii.

D. Dr. Lupu a făcut călduroase urări dlui Goga, pregătitorul marelui zile a neamului românesc.

Din partea societății „Tinerimea Română” a vorbit președintele, d. N. Dumitrescu, care a spus:

Societatea „Tinerimea Română”, cunoscută Românilor prin activitatea culturală pe care o desfășoară de 37 de ani, mă trimite aci să salut pe neîntrecutul și iubitul nostru poet ardelean Octavian Goga.

Facem azi, toți, dovada unui fapt cu desăvârșire îmbucurător: patriotismul a luat locul de cinste în viața noastră. Piesa dlui Goga, „Domnul Notar”, și primirea făcută piesei dovedesc acest lucru. Această piesă a avut darul să facă se ne cunoaștem mai bine între noi și să înțelegem că neamul nostru e făcut să biruiască.

Numele poetului pe care-l sărbătorim a străbătut în toate unghiurile locuite de Români. Adunați aci, încoronăm cu dragoste pe poetul al cărui suflet a îmbrăcat și îmbracă în forme de artă un ideal care e scump tuturor inimilor noastre”.

Spațiul restrâns de care dispunem nu ne îngăduie decât să menționăm frumoasele și inimioasele cuvântări ținute de dnii N. Beldiceanu, cunoscutul scriitor, și Banu din partea „Centrului Studentesc”; a dlui G. Diamandy, care în numele dlui Procopiu, președintele „Sindicatului Ziaristilor”, a făcut sărbătoritului cele mai frumoase urări, a confratelui nostru d. P. Ciorăneanu, care a vorbit în numele presei; a dnei Olimpia Teodoru; a dlui Major Bacaloglu și a dlui Vasile Rusu.

Cuvântarea dlui Octavian Goga.

D. Goga a rostit următoarea cuvântare:

Încercând să vă arăt recunoștința mea pentru această neobicinuită manifestație de simpatie, mă simt plin de sfială. E prea mare și prea coplesitoare dovada de dragoste pe care mi-o dați. Sfiala mea însă devine mai mică, știind că ceea ce faceți azi lângă mine, faceți nu pentru mine, ci pentru o idee.

Un duh puternic plutește azi deasupra noastră, adunându-ne aci. Înfăptuirea mi-a adus norocul de a putea prinde și a înfățișa ceva din acest duh.

E, acest duh, conștiința noastră națională.

Simțim azi, mai mult decât ori când nevoia unei apropieri între noi.

E nevoie să ne alăturăm unul de altul; avem conștiința că ne îndreptăm, sau că trăim, o clipă mare în istoria neamului nostru.

Literatura nu putea să stea departe de această mișcare, pentru că, totdeauna și pretutindeni, ea a stat în serviciul ideii naționale.

Suntem un popor luptător, un popor care se uită înainte.

Avem deci nevoie de o literatură militantă, de o literatură de luptători; și dacă ochii noștri cu drept e să caute către cer, picioarele noastre se cuvine să stea pe pământ, pe pământul nostru.

Trecutul și viitorul nostru nu pot fi menționate nici concepute fără Ardeal; aci, unde lupta pentru păstrarea naționalității îmbracă forme așa de energice și de aprige, e lucru prea firesc ca un scriitor să fie un luptător; iar lira devine și ea o armă, un plâns, un strigăt de protestare.

Scrișul meu e un strigăt din vaerul celor mulți.

Am arătat o insulă cu flora ei particulară; am înfățișat neamul nostru din Ardeal, cu umbrele și luminele lui. Iată opera mea. Piesa mea a fost admirabil interpretată de artiștii teatrului național.

„KRISTÁLY”
FABRICĂ DE SPĂLAT CU ABURI
GLUJ (KOLOZSVÁR).

Pachetare gratuită.
La lucrări de peste 10
coroane, expediarea se
face franco. (Kl 1548-52)

Curățire și vopsire chimică
de haine în orice culoare.

Călcare lucie de gulere. Co-
mandele din provincă se execută repede.

Dvoastră m'ați răsplătit aci, în inima românismului, cum nu mă așteptam. Și, — ceea ce e mult, — m'ați înțeles.

Ați îmbrățișat cu căldură o monografie a sufletului nostru, al celor de dincolo.

Ați dovedit că românismul are un singur trup și că unitatea noastră sufletească nu e o vorbă, ci un fapt.

Conștiința noastră națională e lucrul cel mai de căpetenie pe care-l avem. Il consider ca fiind preludivul unei mari și puternice simfonii, care așteaptă doar să vină omul; văd, în adunarea noastră de azi, aci, un accent din marea și covârșitoarea melodie a viitorului neamului nostru.

Inchin pentru acest viitor al românismului!

Au mai vorbit dnl Christu Negoescu și colonel Boerescu, după care banchetul a luat sfârșit după orele 12.

M. Negru.

Telegrame primite noaptea.

Reforma agrară și electorală în camera română.

București, 14 Martie. — În ședința de azi a camerei române deputatul Săveanu a prezentat în cameră proiectele despre reforma agrară și reforma electorală. D. Săveanu a accentuat în discursul său necesitatea reformei agrare cât mai radical. Bunurile de mână moartă și moșiile statului nu sunt suficiente pentru de a împărți pământ țăranilor, ci e necesar ca la aceea să contribuie și proprietarii mari din moșiile lor particulare. Nu e îndreptățită părerea, — a spus d. Săveanu — că marile proprietăți ar trebui să fie inviolabile. Oratorul aduce ca exemplu importanța micilor proprietari din Franța. Existența micilor proprietari împiedecă ivirea revoluțiilor. Creindu-se mica proprietate va crește o clasă, de care țara are mare lipsă așazicând mai mare decât chiar de soldați. În ce privește reforma electorală, țăranimea merită cu tot dreptul să i se lărgească drepturile politice. Votul electoral va fi obligator.

Consiliu de miniștri.

Budapesta, 14 Martie. — Azi seara membrii guvernului s'au întrunit într'un consiliu de miniștri sub președinția primului ministru contele Tisza. La acest consiliu care s'a terminat la orele 8 seara a luat parte și banul Croației baronul Skerlecz, care se află de prezent în Budapesta.

Programul de muncă al camerii.

Budapesta, 14 Martie. — Marți camera va ține ședință. La ordinea zilei e continuarea discuției la răspunsul primului ministru privitor la chestia românească. Primul orator în ședința de Marți va fi Géza Polónyi. Discuția chestiei românești, după cum se prevede, se va termina deabia la sfârșitul săptămânii viitoare.

După terminarea discuției chestiei românești ministrul de finanțe Teleszky va expune în cameră proiectul de buget, care însă camera îl va lua în desbatere numai după vacanța de Paști care va ține de prin 23 Martie până prin 15 April.

Presă germană și mobilizarea Rusiei.

Berlin, 14 Martie. — Intreagă presa germană se ocupă cu mobilizarea Rusiei. Ziarul conservativ „Die Post” scrie un articol foarte agitat și amenințător la adresa Rusiei. „Leipziger Tagblatt” scrie împotriva desăvuării ziarului „Kölnischer Zeitung” și speră că cancelarul va da lămuririle necesare în chestia aceasta. Atrage atențiunea guvernului german asupra pregătirilor suspecte ale Turciei.

Declarațiile liniștitoare ale împăratului Wilhelm.

Berlin, 14 Martie. — În cercurile dela curte se afirmă că împăratul Germaniei, Wilhelm a făcut declarații foarte liniștitoare, din cari reiese că un război nu e iminent.

Pregătiri de mobilizare în Turcia.

Constantinopol, 14 Martie. — Ministrul de război, Enver Bey a dat ordin în tipografia statului pentru tipărirea de blanchete de mobilizare generală.

Termenul de chemare sub drapel a rezervelor armatei otomane și a tuturor bărbaților capabili de a purta arma nu s'a tipărit pe blanchete, dar ele pot fi completate în orice moment la ordinul lui Enver Bey.

Acestor pregătiri de mobilizare li-se atribuie în statele balcanice o mare importanță și în general se crede că Turcia se pregătește de un apropiat război.

30.000 cor. pe capul atentatorilor dela Dobrițin.

Dobrițin, 14 Martie. — Pentru prinderea atentatorilor din Dobrițin ministrul de interne a emis suma de treizeci mii corone. Căpitanul de poliție Rostás de aici a trimis o circulară autorităților, înștiințându-le că pentru prinderea lui Cătăraș și Kirilow s'a pus premiul de 10.000 cor. și câte 5000 se dau acolora, cari vor conduce poliția pe urmele atentatorilor.

Arestarea falsei Ana Kovács.

București, 14 Martie. — Aici a fost arestată Marietta Salamon, prietena lui Cătăraș, de origină unguroaică din Ardeal, dovedindu-se în mod autentic despre dânsa că e autoarea scrisorii trimisă episcopului Miklóssy în care-l aviza despre sosirea pachetului.

Roosevelt în călătorie de explorare.

Londra, 14 Martie. — Roosevelt expresedintele Statelor-Unite va pleca în curând să exploreze teritoriile încă necunoscute ale Braziliei, precum și pădurile seculare din Paraguay. Ziarul „Daily Telegraph” de aici a și făcut un contract cu Roosevelt, care la întoarcere își va publica impresiile în numitul ziar.

Inconjurul pământului în aeroplan.

Paris, 14 Martie. — Societatea aviatorilor din Franța a primit înștiințarea Aeroclubului american, despre stabilirea programului de sbor în jurul pământului. Plecarea se va face din Sant-Francisco, peste Ocean spre Europa. Durata timpului e de 120 zile. Pentru accidente s'a pus o cauție de 150.000 dolari la băncile americane. Premiul întâi e de jumătate milion dolari.

Convocarea congresului bisericesc sârbesc.

Carlovaț, 14 Martie. — În cercurile bisericești de aici se știe că primul ministru va face în zilele aceste propunere M. Sale monarhului pentru convocarea congresului bisericesc imediat după Rusaliu. Alegerile pentru congres vor avea loc după sărbătorile Paștilor. Congresul va alege mai întâi pe noul patriarh și va desbata apoi chestiile autonomiei bisericești sârbești.

Manevre în stil mare în Germania.

Berlin, 14 Martie. — În Germania vor avea loc în anul acesta manevre militare într'un stil mare, neobișnuit până acum. Vor lua parte la aceste manevre 200.000 soldați, adică 6 corpuri de armată, cari cuprind 16 divizii.

Ravagiile unui ciclon.

Jecaterinoslaw, 14 Martie. — Furtune înfiorătoare au devastat mai multe localități din apropierea mării. La vre-o 3000 oameni și-au pierdut viața. În Scinjalskaja valurile înfuriate ale mării au măturat 350 de case.

Un pachet cu ecrasit.

Mureșorheiu, 14 Martie. — La subprefectura de aici a sosit azi un pachet, care din precauțiune n'a fost deschis. S'a constatat că pachetul conține un chilogram și jumătate de ecrasit. Trimitătorul pachetului ar fi notarul din Stompa, Nicolae Nagy.

INFORMAȚIUNI

Mexicul și Pieile Roșii.

Paris, 11 Martie.

Războiul civil însângerează Mexicul. Știrile cari ne sosesc nouă europenilor, cu toate grozăviile lor, sunt de fapt atenuate. Pentru o crimă ce ni se revelează, zece ni se tănuiesc. Filmurile de cinematograful ne înfățișează convoiuri lungi de rebeli cum pășesc în liniște de-a lungul străzilor orașenești și de-a latul savanelor. Ei sunt înarmați cu flinte, revolve și săbii. Niciodată însă nu ni se arată o scenă din sălbaticile lor încăierări, și nici zecile de cadavre pe cari combatanții le lasă în urma lor. Mai puțin încă ne este dat să cunoaștem nenumăratele crime solitare cari se plănuesc și se execută în umbră. Inchipuirea noastră abia reușește să completeze adevărul.

Mexicul este țara revoluțiilor prin excelență. Un sânge neastâmpărat curge prin vinele locuitorilor ei. De ce?... Fiindcă marea lor majoritate face parte dintr'o rasă cuasi-sălbatică, războinică, impacientă de ucidere. Statisticile admit fără greutate că din cincispreze milioane de mexicani, numai trei milioane sunt de rasă albă, șase milioane sunt Indieni „pur-sang” și alte șase milioane Indieni corciți.

Înțelegeți acum de ce au loc atâtea crime în Mexic? Cei cari prind ori ce prilej ca să verse sângele semenilor lor în case, pe străzi și prin savane sunt urmașii Pieilor-Roșii, ale căror pozești de atâtea ori ne-a înfiorat copilăria. Aduceți-vă aminte de cărțile lui Fenimore Cooper, Gabriel Ferry, Gustave Aimard. Reînoiți în imaginația voastră viziunea hoardelor de Apași, de Comași, de Picioare Negre, de Mohicani, cu mantalele lor de piele de bizon, cu capetele împodobite cu pene și cu fețele lor tatuete. Rechemati în urechile voastre urletele lor de luptă; așa cum le-au auzit cei dintâi coloni americani. Reconstruiți o auzit ura lor grozavă împotriva albilor, și scalpurile, chinurile la cari Pieile-Roșii își expuneau prizonierii. Gândiți-vă la patima cu care acești nomazi iubeau libertatea — și vă veți explica ușor dese și cruntele revolte din Mexic și crimele cari le pătăză, și incendiile cari le înroșesc.

Acum o săptămână am vizitat pentru a nu știu câta oară muzeul etnografic din Palatul Trocadero. Și în fața statuelor de ceară ale membrilor diferitelor triburi de Pici-Roșii m'am gândit lung la revoluția din Mexic. Războinicii indieni îmbrăcați în costumele lor de luptă, cu capetele împodobite cu pene de vulturi și de corbi, cu umerii acoperiți de faimoasa mantie de piele de bizon, cu arcurile, săgețile, tomavacurile și fiintele lor primitive mi-au readus în memorie toate poveștile războaielor lor trecute. Am privit cu atenție fețele lor brutale dar nu lipsite de nobletă, nasurile lor acviline, buzele lor trufașe și am înțeles mai bine ca ori când că un neam nu pierce niciodată. Suntem obișnuiți să credem că Indienii din America au fost exterminați până la cel din urmă. Ce naivitate! Costumele, podoabele și apucăturile lor exterioare s'au modificat; atât și nimic mai mult. În loc de colibe ei locuiesc astăzi în case moderne de oraș, în loc de pene de vulturi ei poartă pălării

ELEFON: 912.

Atelier cu putere electrică pentru încadrarea tablourilor.

Specialități de cadre

Asortiment foarte bogat de cadre ovale și rotunde, foarte moderne. — Serviciu prompt și conștiințios. — Prețuri convenabile.

Freiman Testvérek
ARAD, str Weitzer J. nr. 6

Se caută ucenici cu plată.

de păsle și cercurile de bancă au înlocuit în buzunarele lor scoicele cari le serveau odinioară drept monedă. Dar sufletul lor a rămas același ca mai de mult., sufletul lor rășboinic și semet. Și în loc să atace caravenele de coloniști americani ca strămoșii lor, ei aprind astăzi rășboiul civil.

Un neam nu pierie niciodată. Calitățile și defectele lui se transmit mai departe, aceluia cari urmează. Francezul de astăzi ne prezintă toată vijiciunea, îndrăzneala, subtilitatea dispăruților Oași. Inteligența și exuberanța supușilor lui Decabal trăiesc și astăzi în cei de neamul românesc. Solidaritatea, perseverența și pedantismul năvăliților germani sunt caracteristica nemților din zilele noastre. Sângeroasele revoluții din Mexic se datoresc descendenților Pieilor-Roșii din trecut.

A. C.

Arad, 14 Martie 1914.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță: vreme uscată, ziua moale.

Prognostic telegrafic: vreme moale.

Temperatura la amiazi a fost: 5.6 C.

Un muzeu Grigorescu la București. Abia acum! Dacă s'ar fi născut în altă țară, sub alt cer, dacă ar fi prins pe pânză altă lume decât cea ce ne-a rămas dela el, Grigorescu ar fi fost de bună seamă prețuit și în țara românească.

A trebuit să treacă atâția ani de zile, pentru ca într-o bună zi ministrul cultelor și instrucției din țara lui Grigorescu să se gândească la comorile rămase în urma marelui dispărut, să le adune la un loc, să adune într-o sală două la Atheneu risipa de comori a sufletului acestui fermecător artist.

E cât se poate de frumoasă această inițiativă a dlui I. G. Duca și n'o putem îndeajuns aplauda.

În două săli, speciale amenajate la Atheneu se vor aduna toate tablourile Grigorescu, cari sunt proprietatea statului și-a comunei București. Aceste două săli vor forma „**Muzeul Grigorescu**”. Se vorbește chiar că inaugurarea muzeului se va face zilele acestea.

Șezători literare în București. În folosul grădinelor de copii ale „Societății ortodoxe naționale a femeilor române”, se va organiza un ciclu de „**Șezători literare Flacăra**”, sub președinția dlui Gheorghe Diamandy. La aceste șezători vor lua parte cei mai de seamă scriitori, cântăreți și artiști dramatici ai României. Ele vor avea loc în fiecare Joi, dela 5—7 d. a. în sala cea mare a soc. „Liedertafel”.

Prima șezătoare va avea loc Joi 6 Martie v. a. c. și vor urma în fiecare Joi după aceeași.

Programul se va anunța zilele acestea.

„Ferdinand împărat al Balcanilor.” Se poate vedea și astăzi la o fabrică de sticlărie din Veneția o comandă de medălii în mozaic, purtând pe ele chipul suveranului bulgăresc și inscripția: „**Ferdinand, împărat al Balcanilor.**”

Ele au fost poruncite de însuși regele Ferdinand după ce-i înfrânsese pe Turci, dar mai înainte ca armatele lui să fie înfrânte la rândul lor de foștii săi aliați sârbi și greci. Medăliile în chestiune ne mai având nici un rost, au fost lăuate în părăsire.

Faptul acesta caracterizează, credem, îndeajuns vanitatea mioapă a monarhului bulgăresc.

Logodnă. Dșoara Mărioara Ossian din Vășmori și d. Dr. George Hetcou prof. gimn. în Beiuș logodiți.

Felicitări!

Reuniunea română de cântări „Hilaria” din Oradea-mare în adunarea generală ținută în 8

c. a ales pe dnii George Dima și Dr. Tiberiu Brediceanu de membrii onorari ai reuniunii.

O amintire tragică. Un francez, d. Corpechot, care a fost secretarul reginei Amelia a Portugaliei a publicat o carte cu amintiri asupra nefericitei suverane. În această lucrare sobră și imparțială, autorul expune cu o tragică simplitate atentatul în urma căruia a perit regele Carlos și fiul său mai mare, victime ale rigozilor dictatorice ale lui Franco, acest ministru pe care un ziarist francez l'a numit cu drept cuvânt „rigidul prin imprudență”. Credem interesant să reproducem în traducere pasagiul în chestiune:

„Dimineața — scrie d. Corpechot — regina aflase din ziare că Franco, după ce înăbușise cu asprime o tentativă de rășcoală populară și după ce întemnițase pe șefii mișcării revoluționare, îl sfătuisse pe rege să iscălească un decret redutabil. Decretul acesta îl făcea pe dictator stăpân al vieții adversarilor săi. I se repetase suveranului strigătul unui om politic: „Regele a semnat prin aceasta propria sa condamnare”. Regina se adresă atunci dictatorului spunându-i că dacă îi era teamă de vre-o primejdie relativ la don Carlos, ea ar găsi ușor un pretext pentru a-l reține la reședința sa de vară.

Franco îi răspunse că decretul n'avea importanța care i se da, că nici o tulburare nu era de temut în oraș.

Trenul regal care trebuia să sosească pe celălalt mal al Tagelui, avea o întârziere de un ceas și jumătate. În sfârșit, aproape de orele patru și jumătate, vaporușul cu care suveranii străbăteau fluviul se apropia de debarcader. În picioare la pupa vaporului, regina suridea. Când puse piciorul pe cheiul Lisabonei i se oferi flori urându-i-se bună venire. Regele primi complimentele personajilor oficiale. El avu o lungă convorbire cu Joao Franco.

Nici un presagiu sinistru! Nimic care să fi vestit că o minută tragică avea să iasă din minuta prezentă, așa de calmă, așa de obișnuită, așa de asemănătoare în monotonia ei minuterelor trecute. Regele, regina, cei doi prinți se urcă în aceeaș trăsură descoperită.

Deodată o detunătură răsună în dosul caleascăi regale. Regele își ridică avantbratul, îl pleacă și se moleșeste pe pernele trăsorei. Este mort! Un glonte i-a străbătut ceafa, a tăiat carotida și l'a lovit pe prințul moștenitor care șade în fața sa. Ducele de Braganța, rănit, încearcă să pună mâna pe revolverul său. Mai repede însă decât gestul său, asasinul dă ocol trăsorei, sare pe scara ei și atingând aproape chipul lui don Luiz cu țeava carabinei, își descarcă iar arma. Regina l'a văzut, ea se ridică dintr'o săritură ca să îndepărteze arma și, cu buchetul pe care-l ține în mână, încearcă să orbească, să respingă figura hidoasă a ucigașului.

Prea târziu!... Prințul regal, cu craniul sfărâmat, se sbate în svârcolirile agoniei. Asasinul se dă înapoi, regina se pune în fața celui din urmă fiu al ei. Mizereabilul pe dânsa o țintește acum. Ea vede drept în fața ei gaura neagră a țevei de pușcă. Acum va răsuna împușcătura; ea vede aproape ieșind glonțul care o va ucide. Deodată carabina se pleacă, omul se clatină. Un ofițer l'a străpuns cu sabia.

În vremea asta mai multe împușcături răsună sub arcade. Asasinii ascunși acolo ca în dosul copacilor unei păduri trag în familia regală. Don Manuel e lovit la braț. Vizitiul reușeste în sfârșit să pornească cei patru cai ai trăsorei și intră în strada Arsenalului; poarta acestei clădiri fiind deschisă, echipajul intră în curte.

Ducele de Oporto, aghiotanții, câteva persoane din suita prinților s'au repezit cu săbiile și cu revolvele în mâni. Doi oameni cari trăgeau asupra trăsorei regale sunt doborâți. Mulțimea, cuprinsă de panică, dă fuga în toate direcțiile”.

Pățania exploratorului Legen. Se telegrafiază din Cristiania că cunoscutul explorator norvegian Legen, pe când se întorcea din Canada, unde studiase muzica eschimoșilor, a fost apucat de o mare furtună. Vaporul s'a scufundat echipajul a fost înghițit de valuri, Legen s'a ales cu două degete degerate, și probabil va pierde mâna dreaptă.

Politeța. „La Renaissance” povestește o spirituală anecdotă, al cărei erou e filozoful la modă H. Bergson.

Era în 188..., la liceul din Clermont-Ferrand. D. Bergson, care era pe atunci profesor de filozofie, fu însărcinat să pronunțe „discursul de usaj” cu ocazia distribuirii premiilor.

Dar cum Bergson întârzia, cineva îi reproșă:

— „Ei bine, dle Bergson, iată-vă iarăși în întârziere. Discursul d'voastră l'ați compus spre a-l supune examenului rectorului? Sunt convins că n'ați scris nici titlul!”

— Pardon, răspunse Bergson. L'am găsit la moment și sunteți d'voastre care mi l'ați sugerat: „Politeța”.

Și Bergson vorbi cu finețe despre politețe, spunând că politeța nu e numai în manieri, dar și în spirit...

Kronprințul în Africa. Prințesa moștenitoare a Germaniei va însoți pe kronprinț în voiajul, pe care acesta îl proiectează să-l facă în Africa germană de est. Cu acest prilej ei vor asista la ceremonia inaugurării liniei Tangagika, precum și la deschiderea expoziției est-africane.

Compozițiile dlui Vidu. Primit la redacție următoarele compoziții ale maestrului lugoian I. Vidu:

— „Din Șezătoare” cor mixt cu soli, 4 cor.; „Ano Leano” cor mixt, 1 cor.; „Ruinita” cor mixt 1 cor. 50 fil.; „Taci bărbate” cor mixt cu soli 70 fil.

Toate aceste compoziții se pot comanda dela autor în Lugoj.

O mină de radium. Un inginer englez a descoperit în munții din Jamaica un strat de pământ bogat în radium.

O plantă care își pompează singură apa. Un botanist dela universitatea din Filadelfia a descoperit o plantă care bea.

Ea este din familia orhideelor și crește pe malurile unor afluenți ai fluviului Rio-de-Plata. Din centrul corolei, ese un tub flexibil, care servește plantei să pompeze, de mai multe ori pe zi, din râu, apa de care are nevoie.

x Acum când e scumpete să se atragă atențiunea econoamelor și mamelor asupra faptului, că prăjiturile, ca împăturate, găluște, omlet, clătite etc. sunt mai preferabile decât carnea sau alte mâncări compuse, dacă acelea le pregătesc prin adaogerea prafului de copt a lui **Dr. Olker**, deoarece astfel ele sunt nu numai ieftine, ci totodată mai nutritoare apoi sunt ușor de mistuit, ceea ce nu se poate îndestul recomanda mai ales pentru copii.

Suferinzi cari sunt nevoiți să întrebunțeze în mod permanent purgative, cari purgative dela o vreme nu mai au efect, să întrebunțeze apa amară Franz Josef care totdeauna are efect moderat, dar sigur. Actualul director al univ. reg. italiene „Clinica Medica” din Roma, profesorul Baccelli, fost ministru al instrucțiunii, declară că de aceea comandă totdeauna apa Franz Josef, fiindcă această apă fără a avea gust neplăcut are totdeauna efect grabnic și sigur! De vânzare în farmacii, drogherii și băcăni, ori se poate comanda direct dela: **Ferencz József-gyógyforrások szétküldés igazgatósága, Budapest.** Hi 821

x **CINE MERGE LA BUDAPESTA** cu afaceri ori să facă cumpărări să se adreseze cu încredere dlui L. Olariu, funcționar în minister. Dsa a deschis un birou de informații pentru Românii din provincie ca să-i scape din mâinile agenților jupitori.

Cine vrea să-și cumpere motoare bune, ori vr'o moară ori alte mașini, să se ferească de agenți, și să-i ceară sfatul dlui Olariu. Cine are ceva de vânzare, cine are vr'o rugare către ministeriu, cine are lipsă de împrumut etin, cine are orice altă afacere în Budapesta să-l scrie dlui Olariu căci va fi îndreptat spre bine și va primi deslușiri corecte.

Instiințare.

Aduc la cunoștința on. public, că mi-am amplificat atelierul de croitorie cu un magazin de haine gata pentru băieți și copii și cu mantale de tranzițiune și mantale de gumă. — Prețuri fixe convenabile, serviciu prompt. — La dorință în provincie trimitem mustre.

HI 1879

Roagă binevoitorul sprijin

Hirsch Antal

croitor domnesc

ARAD, Andrásy-tér 22.

La dorință trimite gratuit planuri de mori, cataloage de motoare și de alte mașini. Adresa: L. OLARIU, Budapesta II. Margit körut 11. (A 1833—10).

x Minge pentru football, ghete pentru fotbal, lopiți pentru tennis, minge și jucării, asortiment bogat și foarte ieftin la firma *Hegedüs Gyula, Arad, bulev. Andrássy nr. 16. Telefon 506.* (He 1891).

x **Noutăți de primăvară**, pălării elegante, cravate, ciorapi, albituri pentru bărbați, batiste pentru buzunar, rocuri de gumă, căciuli pentru călătorie și bogat asortiment de tot felul de articole de modă pentru băieți, cu prețuri foarte ieftine în **prăvălia de modă pentru bărbați „Chic” Arad, bulev. Andrássy nr. 15.**

x **In atențiunea bolnavilor! Balsamul Mittelmann** pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, incuiera scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lingură cafea. **Prețul 2 coroane.** Pregătește și expediază: **Eugen Mittelmann, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhíd-u.** (Mi 1621)

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de oroloage pentru turnuri, **Budapesta VIII. Prater 9.** O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați, livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiela proprie. Ia garanție pentru oroloagele livrate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunt din ziarul nostru. (N 42)

NOUONKIA

Bursa de cereale din Budapesta.
(După 50 kgr.)

	— 14 Martie.
Grâu pe Aprilie	12.47
Grâu pe Maiu	12.37
Grâu pe Octomvrie	11.23
Secară pe Aprilie	9.40
Secară pe Octomvrie	8.60
Ovăs pe Aprilie	7.62
Ovăs pe Octomvrie	7.66
Porumb pe Maiu	6.73

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Laurențiu Curca, Deva. Am primit 16.80 cor. în abonament până la 31 Maiu a. c.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Loc deschis *).

Sibiu, 13 Martie 1914.

Stimate Domnule Redactor,

Ca răspuns la scrisoarea deschisă a dlor Dr. Ioan Orășteanu și Liviu Leményi, adresată d. Nicolae Petringenariu și publicată în Nr. 42 din 6 crt. al prețutului Dv. ziar, Vă rog să publicați la acelaș loc următoarele:

Fapt este că eu la provocarea ce mi s'a făcut din partea dlui Nicolae Petringenariu prin dnii Dr. Ioan Orășteanu și Liviu Leményi am reflectat atunci imediat că:

„Eu din parte-mi nu voi denumi mandatar, deoarece d. Petringenariu are afacere cavale-rească neaplanată”.

Intru cât dnii amintiți ca mandatar ai dlui Nicolae Petringenariu n'au luat anume act de această declarație a mea — la ceace poate au fost în drept întru cât faptul de mai sus asupra lui Petringenariu, era cu cale a li se aduce înainte prin mandatarii mei — eu la aceasta n'am nimic de zis.

De altfel în această afacere eu am cerut dela cercetare în contra mea la consiliul de onoare militar Ehrenrätliches Verfahren) al reg. meu de inf. Nr. 31.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacția nu ia răspunderea.

Dar și până atunci doresc să se știe, că d. Petringenariu, continuându-și față de mine atitudinea, care mi-a dat și mai înainte anză a-l ofența și-a primit *pe cale scurtă* satisfacția, singura ce-i competea.

Cu distincă stimă
Eftimiu Traian George,
funcționar al centralei „Albina”.

CARTOFI „ROSA”

din ținutul Checichemetului pentru sămănat și pentru mâncare de vânzare cu vagonul la

REITER IZIDOR,
TIMIȘOARA (TEMESVÁR).

Ba 1933

CASĂ DE VÂNZARE.

Din cauza mutării o casă în stare bună, în strada Illés Nr. 133/B., cu 4 camere, 4 culine, 4 cămări și șopron de lemne, de vânzare cu 2800 florini.

VINDEM

dela 25 l. în sus:

Rachiu escelent de prune producție proprie de 18—28% cu 58—84 fileri litru.

Rachiu întors de prune, de 48—50% cu Cor. 1.80 litru.

Rachiu întors de coarne 50% cu Cor. 2—2.50 per litru.

Cine dorește un rachiu veritabil curat să se adreseze la societatea *românească*

„PRUNA”,

societate pe acții industrială și comercială în Marosillye.

(Pu 1932—3)

UN TÂNĂR

în etate de 18 ani isprăvind cl. I com. sup. rom. voește a intra într'o

CANCELARIE OARECARE CA SCRITOR.

Cei cari au lipsă să se adreseze la administrația ziarului.

Se 1948—3

1 teglă cremă americană veritabilă	cor. 1.50
1 cutie pudră americană veritabilă	cor. 1.50
1 cutie săpun american veritabil	cor. 1.—
1 sticlă spirt petrolin Jenkey pentru păr	cor. 2.50
1 sticlă apă Pyrethoi Jenkey pentru gură	cor. 1.50
1 sticlă picuri americani veritabili pentru dinți	cor. 1.—
1 sticlă ulei de știucă fără gust	cor. 2.—
1 sticlă spirt pentru reumă	cor. 2.—

Comenzile din provincie se execută prompt.

HARSÁNYI KÁROLY,
farmacie la „Ingerul păzitor” („Órangyal”),

Budapesta, VII., str. Zugló nr. 16.
(E 1896—10)

ANUNȚURI

SE PRIMESC CU PREȚURI MODERATE LA ADMINISTRAȚIA ACESTUI ZIAR. — —

TELEFON: 750.

SPRIJINIȚI MESERIAȘII ROMÂNII!

Justin Ardelean

legător de cărți

Arad, Weitzer-János-u. 13.

Atelier mai bine aranjat în Arad pentru compactarea Evangheliilor și a altor cărți bisericești, cărți de legi, matricule, albumuri, măpi, protocoale și tofelul de lucrări aparținătoare de bransa aceasta. (A 1692)

S'a ieftinit cafeaua

ATLANTICA

IMPORT DE CAFEA ȘI TEA

ARAD, bulev. Andrássy nr. 20.

(A 1937)

Bătăturile,

scortocenia pielei, ar-ciorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți

„CANNABIN”
1 sticlă 1 cor., francată
1 coroață 40 fl., 3 sticle
franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u 17 și la negătitor: Dr. E. FLESCH, farmacia la „CORONĂ” în Győr

La magazinul de lemne

DÓZSA

din Strada Radnal nr. 11

se vinde cu prețuri convenabile tofelul de lemne de foc, măsurate bine.

Telefon nr. 857. (Do 1479) Telefon nr. 857.

È în interesul fiecăruia

că înainte de a-și cumpăra țesătură de sârmă, țesătură pentru garduri site și matrate de sârmă de oțel, să ceară prospect dela singurul preparator de lucrări de sârmă

Fischer Testvérek

fabrică de țesătură de sârmă și țesătură pentru garduri

Arad, József-főherceg nr. 8.

(vis-a-vis de biserica evang.), Vă veți convinge că aici veți putea cumpăra cele mai bune și mai ieftine țesături de sârmă. Fabrica: str. Kossuth nr. 45.

(Fi 1866—25)

**MAI NAÎNTE DE A CUMPĂRA
VIȚĂ DE VIE,
OLTOI DE VIE
VIN**

pomi sau arbori de lux
(de înfrum-ețat) cereți în interesul D-voastră
cel mai nou catalog al nostru ilustrat, care
conține multe lucruri folositoare p. oricine.

Adresa principală: **Szücs Sándor Fia**

pepinieri de oltoi de vie și societate pe
acții pentru producțiune de vinuri.

BIHARDIÓSZEG. (Ke 1610)

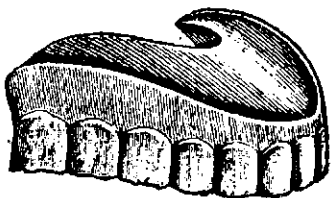
FELICIAN PAPP

DENTIST DIPLOMAT

Șimleul-Silvaniei

(Szilágyosmlyó),

Arany János-utca 1.

Execută coroane de aur și platină, șiruri com-
plete de dinți în cauciuc și celuloid, apoi dinți
artificiali fără de pod și cari nu se scot din gură,
foarte potriviți pentru a putea mânca pe ei și
cari înlocuiesc deplin dinții naturali. Vindecă
dinti și rădăcini bolnave, execută plombare de
rădăcini cu aur, platină, argint, porțelan și cu
cel mai noui dinți. Stelle cari pot fi schimbați,
și cari se potrivesc și ia poduri cari nu se scot
din gură.

Po 1802—15

**RĂMĂȘIȚE
DE STOFE**

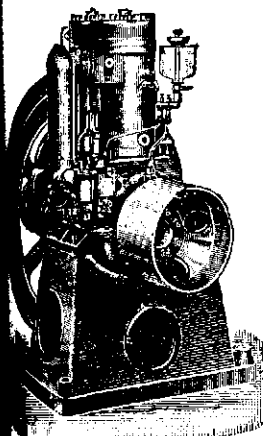
Le 1942

cari s'au aglomerat în magazinul meu, le
vând sub preț, cu o reducere colosală.
Aceste rămășițe de stofe suut sufici-
ente pe-ut-u haine întregi p. bărbați,
pantaloni, paletioane, costume pentru
femei, jupoane etc.

Cereți mostre de rămășițe din stofe pentru
BĂRBAȚI și FEMEI.

și le veți primi gratis și franco dela:

KARL KASPER
fabrică de stofe INSBROK, 402.

Szegő

Ferencz és Tsa,

gépkereskedelmi vállalata

BUDAPEST,

V., Szabadság-tér 17.

(Tőzsdepalota).

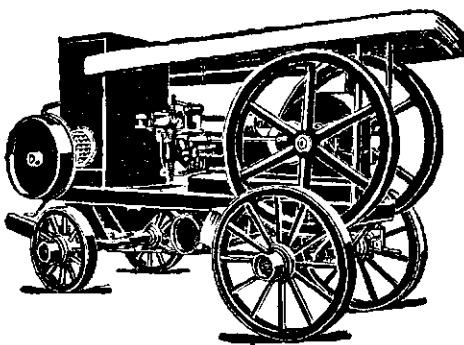
Se 1822

AGENȚIA PRINCIPALĂ în Ungaria a mo-
toror cu ulei brut a fabricii de motoare si-
„Wotan” cu patru tacte a firmei MEX
TEDECK.

Cele mai noi stabilimente de motoare pen-
absorbirea gazurilor și motoare-Diesel.

Garanța cea mai mare. Condițiuni favora-
de plată. Cereți catalog.

Fabrică
le mo-
toare cu
gaz în
Drezda
soc. pe
acții mai
naînte
Moritz
Hille.

Cea mai veche și mai mare fabrică de
motoare cu gaz în germania-centrală.

Agentură principală: **KALMAR ERNŐ**, mașinist
diplomat
BUDAPEST, VI, Podmaniczky-u. 4 Telefon 22-76.

Motoare în orice mărime. — Motoare cu benzină, gaz,
petroleu, oleiu brut, gaz terestru, Diessel și absorbitoare.
Prospecte și trimiterea inginerului la fața locului gratis.
(Ke 1592)

**Reparator-ul
lui KRIEGNER**

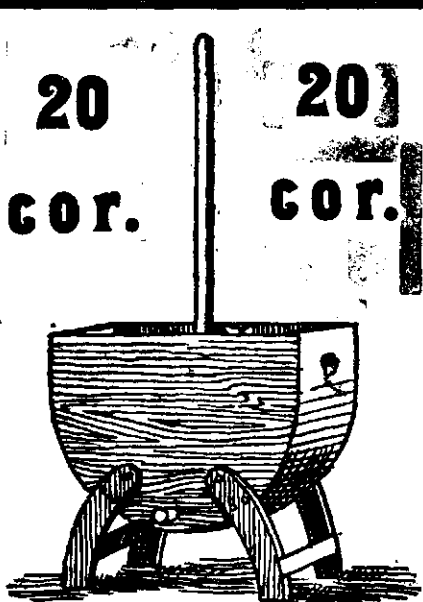
are efect sigur contra reumei, — podagrei,
— ischiasului, — junghiturilor, — sfâșietu-
rilor durerilor de spate, etc.

De decenii acesta s'a dovedit un medicament în-
cercat de un efect neîntreout și, că el a ajutat
câtorva mii de oameni, asta o dovedește numărul extra-
ordinar de mare al scrisorilor de recunoștință și
mulțumită.

În spitalul Rökus făcându-se încercări în 132 de
cazuri, în 126 cazuri s'a obținut o vindecare deplină.

1 sticlă mică de Reparatör a lui Kriegner
1 cor., 1 sticlă mare 2 cor.; de vânzare în farmacii,
dar fiindcă sunt și falsificări, e mai bine a se co-
manda ou posta per ramburs 5 sticle 5 cor., sau
3 sticle mari 6 cor. franco exclusiv dela preparator:

Farmacia KRIEGNER
BUDAPESTA, Kálvin-tér. Le 1772

20
COR.

20
COR.

Je 1876

PREȚUL 20 COROANE.

O mașină de spălat completă

E compusă din DOUĂ PĂRȚI: din COVATĂ și
FRECĂTOR INTERN cu mecanism ușor pe
care și un băiat de 8—10 ani îl poate învăț. 6
câmesi sau tot atâtea haine de spălat în decurs
de câteva minute sunt spălate. În decurs de 3
ceasuri se pot spăla atâtea haine câte spală
într'o zi 2—3 femei. Acest solu de mașină de
spălat s'a vândut în mii de bucăți și s'a dovedit
a fi cea mai bună mașină de spălat, nu strică
haina și n'o îngâlbinește.

De vânzare la fabricantul:

JERGER JACAB
FABRICĂ DE MAȘINI DE SPĂLAT.
APATIN (BÁCSKA).

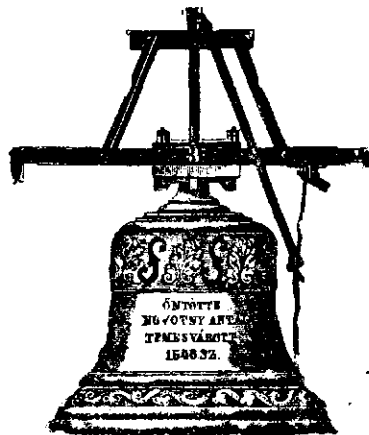
Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de non
a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe ga-
ranțele de mai mult ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite
spre a le întoarce în ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt
bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu
deosebire **CLOPOTELE GAURITE**, de dănsul inven-
tate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea su-
perioară — ca violta — cu zăuri ca figura S și au un ton mai intensiv,
mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât
cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 klg. este egal
în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. —

Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sinestătătoare,
— spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și
spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curenție ilustrate trimit gratuit.

Dacă nu v'ați procurat încă trebuințele de primăvară, vă rog să nu întrelăsați a-mi cerceta bogatul magazin, unde a sosit un foarte bogat asortiment de cele mai frumoase și mai moderne

POSTAVURI DE HAINE PENTRU FEMEI ȘI PÂNURI PENTRU TALII,

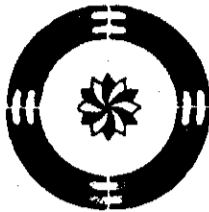
dellnuri franceze, mătăsuri pentru talii, zefire engleze, cretoane de Cosmanos, batisturi franceze, pânze engleze pentru haine.

MARE ASORTIMENT DE DECOURI PENTRU HAINE, CRAVATE ȘI CORSETE FOARTE MODERNE.

Sosind lucrurile de primăvară, roagă binevolorul sprijin cu deosebită stimă:

GHEORGHE IANCOVICI

prăvălie de articlii de modă pentru femei și bărbați

ARAD, str. Forray, nrul 2/a.

Asortiment foarte bogat de pliere negre, culori moderne, dela cele mai ieftine până la cele mai fine; mare asortiment de

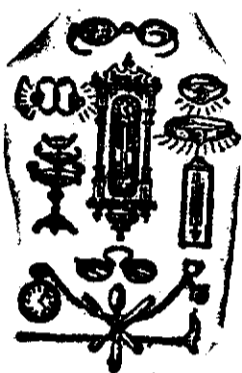
ate, pânze de bumbac și șifoane,

albituri pentru masă, garnituri pentru ștergere, albituri pentru femei și bărbați, rapi, mănuși, broderii, băsmăluțe, etc.

RĂMĂȘITE DE PÂNZE ȘI BRODERII CU MĂTATE PREȚ.

Singurul vânzător de cele mai bune pliere pentru domni și femei, pe lângă o garanție de 1000 zile.

(la 1927—10)

FRANZ SEEMANN

ceasornicar, prăvălie de oroloage

Sibiu-Nagyszeben, str. Turnului (Saggasse) 30.

Oferă on. public din localitate și provincă prăvălia sa de

ceasuri și bijuterii,

Pentru ceasurile cumpărate și reparate la mine ofer garanție. (Se 1538)

unde pentru cele mai ieftine prețuri se pot procura ceasuri de buzunar, de părete și sculătoare precum și totfelul de bijuterii și inele de logodnă.

Reparaturile se execută cu specialitate.

Komjathy Rózsi

salon de pălării pentru dame

Arad, strada Deák-Ferenc nr. 5.

Aduc la cunoștința on. dame, că mi-au sosit cele mai proaspete noutăți de modă de primăvară. Asortiment bogat de pălării pentru femei, copii, velour și de plisă

Depozit permanent de pălării de doliu. Strător-mări se execută în decurs de 24 ore.

Rugând binevolorul sprijin al on. public, sunteți cu distinsă stimă

(Ko 1915—10)

Komjathy Rózsi

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 1-5

Edificiile proprii

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobilă, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Te 232—55)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezamintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plăți simplă sau dublă a capitalului, asigurări de pensune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infrațiilor (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apeducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la sfîrșitul anului 1912.	R.	5.456.645-87
Capitale asigurate pe viață achitate	"	5.458.689-43
Starea asigurărilor cu sfîrșitul anului 1912 (foc	"	133.667-241-
(viață	"	11.740.710-
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	1.603.400-

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au logături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile

FACETI O INCERCARE!
„CARNEVAL”

(scutit prin lege).
CEA MAI EXCELENTĂ
SPECIALITATE de GUMĂ IGIENICĂ

Garantă pentru flecare bucată.
Prețuri unei duzine în pachetare originală 6 cor.
De vânzare în centru, la:

Büchler Gyula

WIEN, VII., Keiserstrasse nrul 109

Prețuri anguresc gratis (pentru o marcă de
10 fi se trimite în plic închis). — Revanzatori-
nu li se dă provizie mare. (Ke 1548)

Garai Károly

maestru de mobile de fer și aramă

ARAD.

OFERĂ: mobile de fer și de aramă, ma-
trațuri de sârmă, șezuturi de sârmă
pentru trăsuri, paturi pentru copii și
trăsuri pentru copii, garnituri de aramă,
mese pentru spălat complete, paturi
și matrațuri ce se pot strânge. Aran-
jamente pentru hoteluri și cafelele
pentru spitale și institute.

PRIMESC spre executare orice lucrare în
această branșă cu prufuri fo te con-
venabile. (Ca 1785)

Comandele din provincă se execută prompt.

*Ferbe rațional. Acesta e prin-
cipiul femeii moderne. „Vechile
rețete” și-au trăit traiul. Din sco-
pul principal e o bucătărie bună
și gustuoasă, de aceea gospodinele
bune întrebunțează praful de copt
alui dr. Oetker, fiindcă economisese
vreme, lucru și bani, apoi mai e
o siguranță pentru cocerea cu
succes a oricărei prăjituri. Capul
alb e cel mai frumos și mai nime-
rit simbol al acestui mijloc de
bucătărie Acest e ca un nemento
pentru ca să „fierbi rațional”.*
(Ke 1808)

FUND. IN A. 1836. DISTINS LA NUMEROASE EXPOZIȚII.

Horn Lajos, APATIN (Bácska).

Liferantul armatei regale române. Cea mai ve-
che fabrică de instrumente muzicale în Ungaria.

Oferă renumitele și excelente specialități de
instrumente muzicale, după sistemul vienez, și
anume: instrumente de aramă, — de lemn, — de
suflat, apoi excelente instrumente de lovit și — cu
arcuș, precum și părți de ale acestor instrumente
Garantez pentru lucrare bună și conștințioasă, și
mai ales pentru sunet curat.

Violini de școală dela 6 cor. în sus, în orice preț.
Asortiment foarte bogat în gramofona. — Condiții
favorabile de plată. — Reparaturi se execută
ieftin și cu specialitate. — Prețuri gratis —

(No 1382)

Correspondență în limbile maghiară, germană și sârbă.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească
crema americană, pudra americană și săpunul american,
care depărtează de pe față și de pe mâni orice fel de pete, și
întrece toate mijloacele de acest fel, întrebunțate până acum.

Se capătă la:

Apoteca Sfântul Gheorghe în Oravița.

Prețul unui borcan de cremă americană 1 cor. Prețul pudrei
americane 1-50 cor. Prețul săpunului american 1 cor. În contra
durerii de dinți mai bune sunt picături americane. Prețul 1 cor.
(Co 1574)

**INTREPRINDERE TEHNICĂ
ȘI DE LUMINAȚIE**

Arad, Weitzer János, palatul minorităților.

Telefon 35. Telefon 35
Instalațiuni electrice cu prețuri foarte convenabile
Oferim on. public candelabre elegante
cu prețuri moderate Ținem la dispo-
ziție prețurile originale al celor mai
de seamă fabrici de candelabre Exe-
cutăm tofelul de transformări de cande-
labre, cea-ce aduce în cunoștință mai
ales acelor ce-și schimbă locuința Tele-
foane de casă, instalațiuni de sonerii
electrice pentru camere, aranjamente
și reparări; lampe electrice pentru
busunar, ciucuri și prisme de sticlă,
tofelul de articli și instrumente de
luminație. Cu deosebită stimă

**INTREPRINDERE TEHNICĂ
ȘI DE LUMINAȚIE**

HOFFMANN és Társai, în ARAD.

BALSAMUL FARMACISTULUI A. THIERRY

Are efect neîntrecut la boala de plămâni și de piept moderatează catarul, încetează
fusea împreună cu dureri, încetează aprinderea de gât, răgușala și boala de gât, pre-
cum și feribetă, durerile de stomac și colica. Vindcă hemoroizii și boala genitală, curățește
rinelii, destăpă polta de mâncare și promovează mistuirea. Mijloc excelent contra durerilor de
dinți, a dăptor gaunosi, contra mirosului greu de gură, precum și contra tuturor boalelor de
gură și dinți, răgușii, încetează mirosul greu provenit din gură sau stomac. Mijloc excelent
contra habitudinilor. Vindcă orice rană, locuri de rău, orbalții, beșicile provenite din ferbi-
teli buloaiete, urciorul. Are efect excelent contra durerilor de urechi
E bine să se găsească în fiecare casă pe timpul când bănuie influența,
holera sau alte boli epidemice. Adresați-vă lui: A THIERRY,
farmacist la „Ingerul păzitor”, PREGHADA, lângă Rohitsch.
12 sticle mici sau 6 mari, sau 1 sticlă mare specială 500 cor. La co-
mande mai mari, se acordă rabat considerabil!

Allein echter Balsam
aus der Schullergeschichte des
A. Thierry in Pregrada
bei Kohitsch-Szeged.

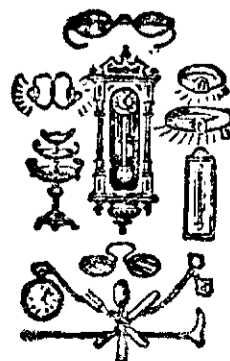
VERITABILA ALIFIE-CENTIFOLIA A LUI A THIERRY
împiedică și încetează înveninarea sângelui orice operație dureroasă
adecori devine de prisos. Folositoare femeilor lăuze contra durerilor
de țate, — opririi laptelui și întăririi țitelor. Are efect sigur și excelent
contra orbalțului, picioarelor rănite, rânilor, umflării membrilor, —
durerilor nervoase în oase, buboaielor, — sdrobi-
vilor, împunsăturilor, tăreturilor și contra altor rani.
Indepărtează corpuri străine și anume: sticlă, vase,
prat, salitru, spini etc.; efect excelent la concre-
cențe, carbunculus, rac, vermi, putrezire, baciș,
rău provenit din arsură, boala îndelungată imbu-
zirea sângelui, scurgerea urechilor, precum și la
opărirea pielii copilașilor etc. etc. 2 tegle cor. 3-60.
Expedierea se face numai cu ramburs sau trimi-
tându-se banii înainte. În Budapesta de vânzare la:
farmacia Török József, și în numeroase farmacii.

În cantitate mai mare de vânzare la drogherie Thalmayer és Seitz, Hochmeister, adică și
Radányovits Testvérek în Budapesta, ori direct dela A. Thierry, farmacie la Ingerul pă-
zitor, Pregrada, lângă Rohitsch
Ke 971
În Arad de vânzare la farmacie Földes Kelemen și „Sfântul Ștefan” a lui Hehs Vilmos.

GEL MAI MARE MAGAZIN DE OROLOAGE ȘI BIJUTERII

LOSONCZY LAJOS clasor-nicar și
bijutier.
ARAD, PIAȚA LIBERTĂȚII Nr-ul 1.

Serviciu
prompt.
Mare atelier
de reparat.

Țin în magazin oroloage pen-
tru buzunar veritabile elvețiene,
oroloage de părete cu sunet
de clopot, oroloage moderne.
Bijuteri de aur și argint. Cea
mai ieftină sursă de cumpărat.

Cu deosebită stimă
Losonczy Lajos
orologier și bijutier.

Pe terenul industriei de ghete in patrie locul prim il ocupă renumitele

Ghete „TURUL”

Nr. 259. Ghete Chevreau cu șireturi cor. 10—
Nr. 287. Chevreau Goodyear pretul cor. 13—
Nr. 6095 Chevreau Goodyear colit l. cor. 16—

Fabrica de ghete **TURUL** soc. pe acții e cea mai mare fabrică de ghete în monarhie.

Depozitul principal **ARAD** palatul minorților.

Nr. 92. Ghete de Box cu șireturi cor. 10-50
Nr. 80 și Jum. Ghete Chevreau cu șireturi c. 11—
Nr. 6085 Ghete Box cu șireturi American Style 12—
Nr. 110 Chevreau Goodyear pretul cor. 16—

Nr. 405 Ghete Chevreau jumătăți cu nasturi c. 9—
Nr. 483 Chevreau Goodyear pretul cor. 11-50
Nr. 415 Ghete Chevreau Goodyear calit. 1 cor. 14—

Nr. 402 Ghete Chevreau jumătăți cor. 9—
Nr. 401 Ghete Chevreau Goodyear cor. 12—
Nr. 426 Ghete Chevreau Goodyear culoare brună c. 13—

Nr. 349 Ghete Chevreau cu asturi cor. 11—
Nr. 346 Ghete Chevreau Goodyear brune cor. 12—
Nr. 362 Ghete Chevreau Goodyear cor. 14-50
Nr. 1555 Ghete de lac cu pânză cor. 16-50

He 1902

ELECTRO

„
întreprindere de electricitate.

Náder A. és Társa

cuțitar, mare magazin de articlii de tehnică.

ARAD Str. Zrinyi 2.
(PALATUL BOHUS)
(Na 19 8-5)

Léber Gyula

prima fabrică ardeleană de matrațe, de sârmă, de stofă, de sârmă pentru garduri și matrațe cu coardă.

Cluj (Kolozsvár)

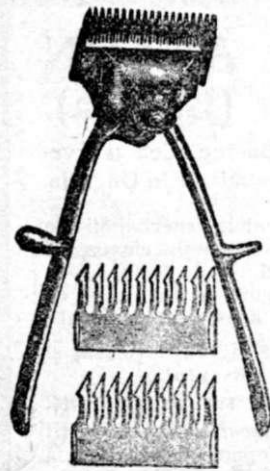
Egyetem-utca 7 și Petőfi-utca nr. 13.

(Le 1788)

Oferă țesături de sârmă, garduri și porți de gală pentru grădini, păduri, vii, morminte etc. sârmă pentru garduri la curtea de galițe, matrațe de sârmă cu prețuri convenabile, deja dela 30 fil. în sus. Prețurile ilustrate cu provocare la ziarul acesta se trimit gratis și franco.

NU MAI ELIPSA

ca să tunzi părul ciasuri întregi cu ajutorul fecilor și al piaptănelui. Fiecare econom pe comanda pe o carte postală pe seama fam.

Mașina de tăiat părul Soling

pregătită din cel mai bun oțel. Foarfecile noastre nichelate sunt ascuțite și ciselate mare îngrijire și astfel să și expediază, alături du-se la o mașină și un piaptân de tăiat de 10 m/m un feder în rezervă. Expedierea se și cu ramburs, ori trimițându-se banii înainte. Prețul unei bucăți 5 coroane, două bucăți trimit franco. o o o o o o o o o o Ha

DANIEL HAUP

magazin de expediție, Fogar

Orice reparație la râșnița „Texas” o execut gratis

„TEXAS” râșniță americană de mână

Râșnița „Texas” este cea mai bună și mai ieftină râșniță a veacului prezent. macină totfelul de semințe, porovăs, orz, fasole, mac etc. Singurul instrument de mână care e foarte potrivit în gospodărie.

PREȚUL: 25 COROANE

Ki 1930 **FIRMA**
KIRÁLY SÁNDOR
BUDAPEST, Felső-erdősor-u. 4.

Corespondență în limbile germană și franceză.

„AGRICOLA”, întreprindere de mașini agricole și motoare
BUDAPEST, V. Kőrall-utca 9.

Ce e bun e și ieftin!

Motoare de oleu brut originale și originale „DI SEL”, pentru inalașiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. Motoare de benzin și oleu brut pentru garnituri de treierat, care funcționează în toată țara spre deplină îndestulare a cumpărătorilor.

SE AFLĂ PURUREA ÎN DEPOZIT!

Prețuri moderate! — Condițiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mulți ani. — Catalog de prețuri și deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit și franco. (A 1832) Corespondență românească!